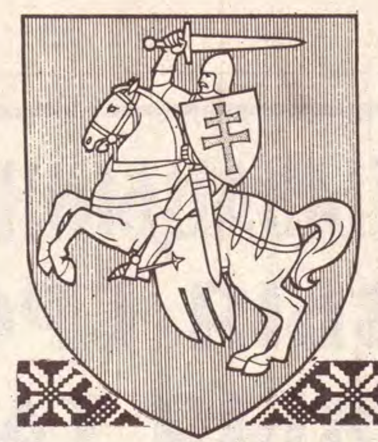
СОНЦА:
Усход, захад, даўжыня дня:
Мінск — 5.51, 20.35, 14.44;
Віцебск — 5.37, 20.28, 14.51;
Магілёў — 5.41, 20.24, 14.43;
Гомель — 5.44, 20.15, 14.31;
Гродна — 6,09. 20.47, 14.38;
Брэст — 6.12, 20.45, 14.33.

МЕСЯЦ:
Поўня 13 жніўня.

ІМЯНІНЫ:
Еўсцігнея, Ноны;
Ілоны, Браніслава

ЗВЯЗДА

18 ЖНІЎНЯ 1992 г.
аўторак, № 163 (21941)

• выдаецца са жніўня 1917 г. • БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА • цана 1 рубель

РОЗГАЛАС

ШТО РАБІЦЬ З «ХЛЕБНЫМІ» ЗЛАДЗЕЯМІ?

Чарговае павышэнне цэн, вядома, не выклікала асаблівага энтузіязму ў большасці насельніцтва нашай рэспублікі. Мініапытанне, праведзенае з гэтай нагоды, дае, праўда, надзею, што мы перажывём і сённяшнія цэны на хлеб і малако.

Ніна ЦІМАФЕЕВА, работніца малога прадпрыемства: «Ведаеце, я ўжо прывыкла. Гэта раней мы вохкалі ад кожнага павышэння, а цяпер ўспрымаем як больш-менш нармальную з'яву. Кажуць, раней лепш было жыць. Яно, можа, і лепш, але атрымліваў свае 220 р. у месяц, і ўсё, крычы ні крычы. А для мяне, няхай хлеб у тры разы даражэй, але ёсць магчымасць цяпер зарабляць грошы. Апошнія ж літаральна пад нагамі валяюцца. Проста многія лянуюцца нагнуцца і падняць».

Мікалай САПУН, механізатар: «Пры цяперашніх цэнах на ўгнаенні, запчасткі да сельскагаспадарчай тэхнікі, цана на хлеб суадносная. Трэба прывыкаць—адно скажу».

Аляксандр НЯФЕДАЎ, пенсіянер: «Раней можна было на хлебе не эканоміць. Цяпер прыйдзецца кожны кавалак лічыць. Можа, гэта і правільнае рашэнне, але няхай тады інвалідам і пенсіянерам якія-небудзь ільготныя карткі на хлеб і малако прыдумаюць. Інакш жа перамром, як мухі».

Сяргей РАЧЫЛА, супрацоўнік прэс-службы УУС Мінгарвыканкома: «Зусім нядаўна з'явіўся яшчэ адзін від крадзяжу — крадзеж хлеба. Пасля павышэння цэн, думаю, ён стане яшчэ больш распаўсюджаным. Хоць кралі хлеб, здаецца, толькі пасля рэвалюцыі і Айчыннай вайны. Што рабіць з «хлебнымі» зладзеямі, у першую чаргу павінна думаць не міліцыя, а наш урад».

Зноў смела ў бой?

У Пружанах адбыўся партыйны сход камуністаў раёна. Прысутнічалі каля 50 чалавек, пераважна людзей старэйшага пакалення. Быў заслуханы даклад аб бягучым моманце і задачах камуністаў, абраны палітвыканком і рэвізійная камісія раённай партыйнай арганізацыі.

Багатыя заплачуць, калі працверазеюць

Цана за паслугі ў асіповіцкім медвыцвярэзніку цяпер знаходзіцца ў прамой залежнасці ад заработнай платы кліента. Напрыклад, калі заробак не перавышае 3 тысячы рублёў, «выцверажэнне» абыдзецца ў 500 рублёў. Пры заробку ад 3 да 6 тысяч цана абслугоўвання ўзрасце да 1 тысячы за «сеанс», ад 6 да 9 тысяч — паўтары тысячы, а трапіўшы ў медвыцвярэзнік кліент з даходамі звыш 9 тысяч рублёў павінен будзе выкласці 2 тысячы.

Хопіць толькі на пахаванне?

На пачатак ліпеня сярэдняя сума ўкладаў у касах Ашчадбанка ў Драгічынскім раёне складала 3.178 рублёў. У пенсіянераў гэты паказчык звычайна напалову меншы.

БелаПАН.

Ірына Іванаўна РЭУЦКАЯ — галоўны аграном калгаса «Чырвоны сцяг» Дзяржынскага раёна. Працуе ў гаспадарцы пяты год. Тут яе ведаюць як добрасумленнага чалавека і граматнага спецыяліста, які не шкадуе свайго часу і намаганняў дзеля агульнай справы. Жніво на калгасных палетках завяршылі своечасова і без страт. У гэтыя дні поўным ходам ідзе назапашванне кармоў і падрыхтоўка да сяўбы азімых.

Фота Мікалая АМЕЛЬЧАНКІ.

Станіслаў ШУШКЕВІЧ:

КРЫТЫКУЕ БАРЫСА ЕЛЬЦЫНА І ЛЕАНІДА КРАЎЧУКА,

ТЛУМАЧЫЦЬ, ЧАМУ ЁН СУПРАЦЬ НЕАДКЛАДНАГА ЎВЯДЗЕННЯ ПРЭЗІДЭНЦКАГА КІРАВАННЯ,

ВЫКАЗВАЕЦЦА ЗА ЎМАЦАВАННЕ Ў ЭКАНОМІЦЫ ЭЛЕМЕНТАЎ ПЛАНАВАЙ ГАСПАДАРКІ.

Са Старшынёй Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Станіславам Шушкевічам гутарыць карэспандэнт агенцтва «Інтэрфакс».

— Станіслаў Станіслававіч! 20 ліпеня гэтага года ў Маскве быў падпісаны шэраг пагадненняў паміж урадамі Беларусі і Расіі. У сваіх выступленнях члены Кабінета міністраў нашай рэспублікі, прэм'ер-міністр Вячаслаў Кебіч не раз падкрэслівалі, што гэтыя дакументы ні ў якім выпадку не трэба разглядаць як ваенны саюз Беларусі з Расіяй. Аднак многія палітычныя назіральнікі адзначаюць, што некаторыя элементы такога саюза ўсё ж ёсць у цяперашніх адносінах паміж нашымі дзяржавамі. Як вы лічыце, ваенна-палітычны саюз існуе?

— Так, існуе. Галоўная прычына гэтага — спадчына, якая дасталася нам ад былога СССР, — магутнейшы ваенна-прамысловы комплекс і вялікія эканамічныя сувязі з Расіяй. За апошні час некаторыя рэспублікі ў той ці іншай ступені адышлі ад гэтага саюза, але яго ядро, куды ўваходзіць і Беларусь, у пэўнай якасці захавалася. Адразу нічога ў гэтай магутнай сістэме змяніць немагчыма. Трэба вырашыць, як лепш пераходзіць з гэтага стану ў той, які ў нас дэклараваны. Я маю на ўвазе дасягненне рэспублікай дзяржаўнага нейтралітэту і бяз'ядзернасці. Максімальны тэрмін пераходнага перыяду вызначаны міжнароднымі абавязацельствамі — не больш сямі гадоў.

Што ж тычыцца двухбаковых дамоўленасцей, то тут пачаўся пэўны беспарадак, які мне не па душы.

— Напрыклад, дамоўленасці паміж прэзідэнтамі Расіі і Украіны адносна лёсу Чарнаморскага ваенна-марскога флоту?

— Я вітаю, што ў значнай меры гэтае пытанне вырашана, напружанасць у сітуацыі знята. Але Краўчук і Ельцын раней падпісалі пагадненні ў рамках СНД (закранаючыя рэгуляванне праблем падзелу маёмасці былога СССР — **В. З.**), а дагавор па Чарнаморскаму флоту супярэчыць іх артыкулам! Я нават схільны да таго, што можна змяніць артыкулы ранейшых пагадненняў, але нельга ж імі пагарджаць!

У нашым друку ўжо паведамлялася, што апазіцыя Беларускага народнага фронту выступіла з заявай аб тым, што двухбаковыя пагадненні паміж урадамі Беларусі і Расіі ў значнай ступені не адпавядаюць дакументам, якія прыняў наш парламент. Устрымаюся ад падтрымкі заявы апазіцыі, гэта трэба старанна праверыць, і такія даручэнні ўжо дадзены. Але некаторыя фармулёўкі заключаных пагадненняў прымушаюць задумацца. У двухбаковых дагаворах не захоўваюцца тэндэнцыі, абазначаныя ў пагадненнях СНД. У гэтым я бачу вялікую шкоду.

— Наколькі гэта небяспечна?

— Лічу, што ніякай ракавой небяспекі тое, што адбылося, не стварыла. Таму я нават не быў гарачым прыхільнікам вядомай усім заявы Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларусі наконт гэтага.

Небяспека крыецца ў тэндэнцыі падпісваць палажэнні, якія супярэчаць раней прынятым дакументам. Я, напрыклад, не маю права і ніколі не падпішу ні адно міжнароднае пагадненне ад імя Беларусі, якое ўступае ў супярэчнасць з падпісанымі мной жа іншымі міжнароднымі дакументамі, ратыфікаванымі парламентам, або без гэтага ўступіўшымі ў дзеянне.

Калі адпаведныя юрыдычныя службы пры выпрацоўцы дакументаў не заўважаюць і прапускаюць гэтыя супярэчнасці, а іх, на мой погляд, проста немагчыма прапусціць ва ўказаных дакументах, значыць, гэтыя службы трэба разганяць. Але калі яны ўказваюць на супярэчнасці, а кіраўнік усё роўна падпісвае дакументы з неадпаведнасцю, я баюся, што кіраўнік бярэ на сябе больш, чым павінен узяць. Прынамсі, я для гэтага шукаў бы механізм узгаднення па дыпламатычных каналах, а яны не працуюць. У гэтай сітуацыі зноў заўважаю жаданне кагосьці быць старэйшым, а кагосьці малодшым братамі. Я гэта ўспрымаю адмоўна.

— Станіслаў Станіслававіч! Вы — кіраўнік дзяржавы. У вас ёсць свая «каманда», такая, напрыклад, якая ёсць у Ельцына, была калісьці ў Гарбачова?

— Ельцына выбіралі Прэзідэнтам Расіі ўсенародна. У яго яшчэ да гэтага сфарміравалася каманда аднадумцаў, якая падтрымлівала яго лінію. Мяне ж выбіралі дэпутатам Вярхоўнага Савета, а ўжо потым парламент выбраў сваім Старшынёй. Натуральна, што калі мяне не выбіралі кіраўніком Вярхоўнага Савета, не было той групы дэпутатаў, якая горача б мяне не падтрымлівала. Проста, на той момант мая праграма, у адрозненне ад іншых, аказалася найбольш удалай. Таму, у некаторым сэнсе, мая каманда — Вярхоўны Савет. У мяне была выдатная каманда, яна існуе і сёння. Пераважна, гэта ўніверсітэцкія супрацоўнікі, людзі, што аб'яднаны ідэяй і праграмай, якая сёння амаль выканана. Падкрэсліваю: тая праграма, якая мне здавалася праграмай-максімум і з якой я ішоў на выбары, практычна выканана.

Я ганаруся сваёй камандай. Тыя аналітычныя запіскі, якія пішуць яе члены, — цудоўныя. У мяне ёсць вельмі граматная каманда саветнікаў па эканамічных пытаннях. Раней яны пісалі мне, можна сказаць, на грамадскіх пачатках, а цяпер — па кантракту.

— Вы можаце назваць іх прозвішчы?

— Не буду гэтага рабіць, таму што не хачу, каб іх «абмывалі» на кожным рагу, маўляў, «даюць Старшыні дрэнныя парады».

У маю каманду ўваходзяць некаторыя акадэмікі былога СССР, беларускія акадэмікі, інжынеры, спецыялісты Дзяржэканомплана. Мне з імі прыемна працаваць і, даруйце за непарламенцкі выраз, я сваю каманду «не залажу».

Зусім хутка я паеду ў Паўднёвую Карэю. Аналіз, які зрабілі члены маёй каманды, паказвае, што гэта дзяржава дасягнула вялікіх поспехаў у эканоміцы дзякуючы таму, што з 1954 па 1964 год яна выпрацавала два пяцігадовыя планы, якія вызначылі фундамент сучаснага «эканамічнага цуда». Я хачу дэталёва разабрацца, што гэта былі за пяцігодкі.

Размова ідзе не аб вяртанні ранейшага: «Пяцігодку за 4 гады!» З гэтымі недарэчнасцямі трэба канчаць, не аб праграме накшталт «500 дзён». Трэба выпрацаваць разумны агульны і дэталёвы пяцігадовы план перспектыўнага развіцця, абазначыць вехі, карэкціраваць дзейнасць з улікам вынікаў года, адпраўляць у адстаўку тых, хто не здольны рэалізоўваць такую праграму.

У нас ужо ёсць структура, якая здольна накіраваць дзяржаву ў патрэбнае рэчышча, — Дзяржаўны камітэт па эканоміцы і планаванню. Пакуль поўнасцю яго магчымасці не выкарыстоўваюцца. Гэта безгаспадарчасць. Там жа — разумныя супрацоўнікі!

— А як наконт прыцягнення саветнікаў для Старшыні Вярхоўнага Савета з развітых капіталістычных краін? Наколькі мне вядома, Пасол ФРГ у Беларусі пан Райнхарт Краус вам ужо прапаноўваў паслугі вядучых германскіх спецыялістаў?

— Сапраўды, з такой прапановай ён да мяне звяртаўся. Але мы пойдзем па іншаму шляху: створым гуманітарны фонд, з дапамогай якога будзем адпраўляць нашых спецыялістаў на вучобу ў тую ж Германію, або будзем прыцягваць спецыялістаў з ФРГ для кансультавання нашых работнікаў у Беларусі.

Вы ведаеце, маючы неаднаразовыя асабістыя гутаркі з многімі кіраўнікамі розных дзяржаў, тагачаснымі буйнейшымі палітыкамі, высокага ўзроўню эканамістамі, прыходжу я да вываду: яны абсалютна не разумеюць, што адбываецца ў беларускай эканоміцы. Я ўсё жыццё выкладаў ва ўніверсітэце, прымаў экзамены ў студэнтаў і, паверце, па характару зададзеных пытанняў і адказаў адразу вызначаю ўзровень ведаў чалавека. Я, як жыхар былога СССР, шчыра кажучы, не ў поўнай меры ўяўляю сабе эканоміку Узбекістана, Таджыкістана. Праўда, пахвалюся: крыху разумею ў расійскай.

— Станіслаў Станіслававіч! Вы ўжо не раз выказвалі свае меркаванні аб увядзенні ў Беларусі інстытута прэзідэнцкай улады. За яе ўжо выступалі шэраг кіраўнікоў урада, палітычных партый рэспублікі. Скажыце, ці змяніліся ў вас адносіны да прэзідэнцтва?

— Не, не змяніліся. Я не супраць прэзідэнцтва наогул, аднак лічу, што яго ўводзіць трэба не цяпер, а крыху пазней. Я ўжо сказаў, што хацеў бы мець пяцігадовы план развіцця эканомікі. Навошта для яго ажыццяўлення прэзідэнт, калі дастаткова будзе шырокага калектыўнага органа кіравання? Уладныя «закручванні» могуць пашкодзіць.

У бліжэйшы час уводзіць інстытут прэзідэнцтва дастаткова небяспечна. Сёння ж склалася сітуацыя, калі пытанне аб прэзідэнце Беларусі можна вырашыць са стаўкай на канкрэтную асобу. А трэба зрабіць, каб механізм прэзідэнцкай улады працаваў без гэтага. Трэба пачакаць.

Я цудоўна разумею і прымаю тэхнакратычныя довады шэрагу кіраўнікоў, якія імкнуцца хутчэй рэарганізаваць сістэму выканаўчай улады. Яны абумоўлены абмежаваннямі, якія сёння накладзены на гэту ўладу, адсутнасцю дакладнага размежавання яе паўнамоцтваў на розных узроўнях.

— Хацелася б пагаварыць з Шушкевічам-адпускніком. Як адпачываецца?

— Цудоўна. Нават нягледзячы на тое, што пракалоў на цвік нагу. Я «пракалваўся» такім чынам, калі яшчэ быў студэнтам. Гэта не сапсавала водпуск.

У Паўднёвую Карэю еду ў час водпуску. Не перапыняю яго, паколькі ўвогуле буду там займацца пытаннямі самаадукацыі. Толькі што чытаў інфармацыю ў спецыяльнай зводцы «Інтэрфакса» аб тым, што віцэ-прэм'ера Расіі Міхаіла Палтараніна абвінавачваюць у тым, што той, быццам, у Японію паехаў за кошт прыватнай фірмы. Хачу адзначыць: я еду ў Сеул па запрашэнню афіцыяльных структур Паўднёвай Карэі. Відаць, прыйдзецца ўсё ж «рассакрэціць» аднаго з членаў сваёй каманды, які складзе ў падарожжы мне кампанію, — акадэміка Анатоля Міхайлава. Яго не страшна «свяціць». Гэта чалавек, з якім па розных пытаннях маем розныя пункты гледжання, але ўзровень яго адукаванасці, мыслення вельмі высокі. Ён вельмі патрыятычна настроены да Беларусі і СНД.

Вячаслаў ЗЯНЬКОВІЧ.

БАНАНАЎ—«АД ПУЗА», А БУЛЬБА—Ў ДЭФІЦЫЦЕ

ГОМЕЛЬ. (У. Пернікаў). Ці можна ўявіць сабе, каб беларускія дзеці, выгадаваныя на беларускай бульбе, не спажывалі яе цэлы месяц? Вядома ж, не.

Але такое здарылася ў піянерскім лагеры «Рамонак». Прычына? Як растлумачылі яго кіраўнікі, увесь запас бульбы (вось гэта быў апетыт, нібы ў таго Гарганцюа!) з'ела дзятва, што адпачывала ў лагеры ў час першага заезду. А як з сокамі і агароднінай было? Таксама слаба. Можа, недахват вітамінаў нейкім чынам умудрыліся кампенсаваць нечым іншым,—цукрам напрыклад? Ды не. Яго выдзялялі ў тры разы менш, чым патрабавалі фізіялагічныя нормы харчавання.

І такія факты харчавання хлопчыкаў і дзяўчынак у лагерах вобласці не адзінкавыя. Бо і ў «Лясной казцы» цукру выдавалася казачна мала ад патрэбнасці, а ў піянерскім лагеры імя Барыса Царыкава не было нават смятаны. Першыя стравы тут рыхтаваліся на булёне з касцей, што рабіць у чарнобыльскай зоне катэгарычна забаронена. А ці забяспечваліся ў многіх лагерах нормы спажывання садавіны? Часцей за ўсё так. Але толькі за кошт бананаў, якіх было «ад пуза». Затое зусім адсутнічалі слівы, яблыкі, ігрушы, персікі, якія, як вядома, растуць і выспяваюць у краінах СНД. Ды толькі, відаць, дарослым дзядзькам дамовіцца аб іх пастаўцы адтуль было цяжэй, чым з афрыканцамі.

ААН прыкурыць не дасць

ГОМЕЛЬ. (**У. Пернікаў**). Бязрадаснае жыццё наступіла ў курцоў. Пасля таго, як адмянілі талоны на набыццё цыгарэт і папярос, набыць іх стала магчыма толькі ў камерцыйных магазінах ды на рынках у цыганоў ці рознага роду перакупшчыкаў. А там цэны такія, што вочы на лоб лезуць.

Скаргі курцоў у мясцовыя органы ўлады застаюцца пакуль толькі скаргамі. Таму некаторыя з іх пагражаюць звярнуцца ў Арганізацыю Аб'яднаных Нацый: маўляў, парушаюцца правы чалавека. Аднак сумняваемся, каб паважаная ўсімі ААН дала прыкурыць нашай разваленай эканоміцы і на спадачку з блакітнымі беражкамі паднесла курцам цыгарэты.

РАДЫЁ ФАКТ

Вучэнне Леніна зноў пакладзена ў аснову дзейнасці адроджанай партыі — у Гомелі прайшла абласная ўстаноўчая канферэнцыя партыі камуністаў Беларусі.

***

Цяжка знайсці зараз чалавека, задаволенага сваім заробкам. І толькі ў Салігорскім вытворчым аб'яднанні «Беларуськалій» на даходы зараз не скардзяцца. Сярэдняя зарплата шахцёраў забойнай групы складае цяпер 22 тысячы рублёў у месяц. А ў перадавых брыгадах нават перавышае 30 тысяч рублёў. Імклівы рост зарплаты тым часам памнажае шматмільённыя даўгі прадпрыемства.

***

У Віцебскім гарвыканкоме створаны штаб па размініраванню — чарговыя залежы боепрыпасаў з часоў другой сусветнай вайны знайшлі на дне Заходняй Дзвіны.

***

У Томску выйшлі першыя два тамы Кнігі памяці «Боль людскі», састаўленыя паводле архіваў НКУС. Амаль на кожнай старонцы кнігі прозвішчы нашых землякоў.

***

У Брэсце раскрыта яшчэ адно злачынства. Зроблены вобыск на санітарна-каранцінным пункце пагранпераходу «Варшаўскі мост». Паводле прызнання спецыялістаў, колькасці медыкаментаў, якія там знойдзены, хапіла б на ўсе бальніцы Брэсцкай вобласці.

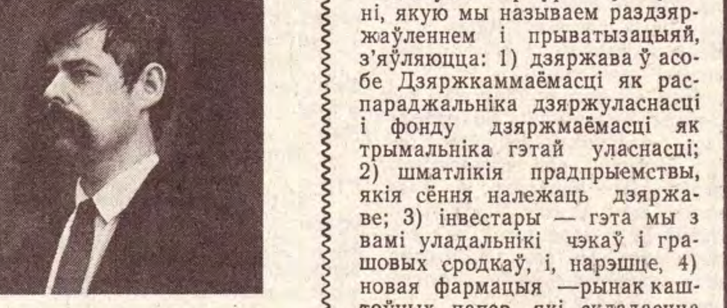
***

Своеасаблівай рэкардсменкай, дастойнай кнігі Гінеса, міжволі стала жыхарка гарадскога пасёлка Дрыбін Настасся Антонаўна Міронава. Ключы ад кватэры ёй выдалі на 80-м годзе жыцця. Да гэтага яна некалькі дзесяцігоддзяў прастаяла ў чарзе.

«ЭКАНАМІЧНЫ ПАСЬЯНС»

Рубрыку вядзе прэзідэнт Беларускай фондавай біржы Леанід ШАТОН

Новая рубрыка адрасавана ўсім. Але ў першую чаргу яна датычыць тых, хто ўсур'ёз задумваецца аб сваім месцы ў рынкавым заўтра, калі без нейкіх элементарных ведаў новага эканамічнага механізма абысціся будзе проста немагчыма. Тым больш, як паказвае сённяшні вопыт, грошы — рэч ненадзейная і спадзявацца трэба на новыя формы ўкладання сваіх сродкаў — каштоўныя паперы, акцыі, прыватызацыйныя чэкі і г. д. Што з чым «ядуць» пры новай эканоміцы і будзе тлумачыць гэта рубрыка.

ПРЫВАТЫЗАЦЫЙНЫЯ ЧЭКІ: НОВЫЯ ГРОШЫ ЦІ НОВЫЯ ТАЛОНЫ?

Грамадзяне Рэспублікі Беларусь, жанчыны і мужчыны, старыя і дзеці, салдаты і інваліды, здаецца, нарэшце атрымаюць частку ўласнасці «агульнанароднай» дзяржавы ў прыватную ўласнасць у выглядзе прыватызацыйнага чэка, ці чэкавай кніжкі. Кожны чэк будзе мець намінальны кошт у нацыянальнай валюце (рублях) — колькасць, у якой выражаны сучасны кошт створаных намі, нашымі бацькамі, дзядамі і прадзедамі матэрыяльных каштоўнасцей, што належаць перадачы народу беззваротна.

На першы погляд лёгка і проста — атрымаў чэк, купіў частку прадпрыемства ў выглядзе долі або акцыі і валодай, адчувай сябе прыватным уласнікам. І да таго ж справядліва, што намінальны кошт чэкаў у розных людзей розны. Пражыў больш — атрымай больш, а калі яшчэ і працаваў усё жыццё, тады дзяржава дабавіць сорак працэнтаў да той сумы, якую грамадзянін атрымаў бы, калі б усё жыццё «ляжаў на печы». Тут адзін чытач усміхнецца, другі раззлуецца—каэфіцыент не той! Але пісаць артыкул дзеля абмеркавання каэфіцыентаў я не стаў бы. Пазнаёміўшыся з рынкам каштоўных папер, я бачу, што задума з прыватызацыйнымі чэкамі ў залежнасці ад варыянта яе рэалізацыі можа стаць як стартам да эканамічнага росквіту рэспублікі, так і вялікім падманам народа, аб якім будуць хадзіць шматлікія анекдоты. Чэкі — гэта сур'ёзна.

Для адных яны будуць увасабляць у сабе палітычныя шалі, для кагосьці — другую пенсію. Таму думаю, што некаторыя каментарыі да двух праектаў законаў Рэспублікі Беларусь, якія павінны быць прыняты на бліжэйшай сесіі — «Аб раздзяржаўленні і прыватызацыі дзяржаўнай уласнасці ў РБ» і «Аб імянных чэкавых кніжках у РБ» — дапамогуць людзям зрабіць першы крок у рынкавую эканоміку больш упэўнена.

Асноўнымі фігурамі ў гульні, якую мы называем раздзяржаўленнем і прыватызацыяй, з'яўляюцца: 1) дзяржава ў асобе Дзяржкаммаёмасці як распараджальніка дзяржуласнасці і фонду дзяржмаёмасці як трымальніка гэтай уласнасці; 2) шматлікія прадпрыемствы, якія сёння належаць дзяржаве; 3) інвестары — гэта мы з вамі ўладальнікі чэкаў і грашовых сродкаў, і, нарэшце, 4) новая фармацыя —рынак каштоўных папер, які складаецца з фондавай біржы, прафесіянальных удзельнікаў рынку каштоўных папер, прасцей кажучы, пасрэднікаў, што ажыццяўляюць куплю і продаж каштоўных папер, і Дзяржаўнай інспекцыі па каштоўных паперах. Правілы гульні запісаны ў двух законах, названых вышэй, а таксама ў Законе РБ «Аб каштоўных паперах і фондавых біржах», «Аб прадпрыемствах», «Аб уласнасці», «Аб інвестыцыях» і іншых, ужо прынятых парламентам.

Кожная з дзеючых фігур робіць хады па-рознаму. Урадавыя органы выдаюць пастановы і інструкцыі, па якіх працуюць аддзелы і камісіі, фінансуюць патрэбныя праекты і ігнаруюць усё астатнія. Прадпрыемствы у асобе дырэкцыі іншы раз хочуць прыватызавацца, але ў пераважнай большасці выпадкаў не жадаюць гэтага рабіць, выпускаючы прадукцыю і «выбіваючы» інвестыцыі, — а калі грошай не даюць, выводзяць рабочых на

(Заканчэнне на 2-й стар.).

Летась чорт падаткнуў узяць водпуск у жніўні. Чорта памінаю, бо дачакаўся путчу і водпуск быў сапсаваны. Каб не паўтараць памылкі, я вырашыў папярэдзіць падзеі (па традыцыі перавароты ў нас здараюцца бліжэй да восені), пайшоў у адпачынак у ліпені. У выніку мне засталася яшчэ даволі зялёная траўка, а таксама выпала магчымасць спакойна паназіраць за жыццём правінцыі.

Справа цікавая, калі не сказаць захапляючая, і пазнавальная. Даўно заўважана: у нас змены адбываюцца толькі тады, калі яны адбываюцца ў правінцыі. Сотня-другая сталічных інтэлектуалаў, па сутнасці, вырашаюць толькі адну задачу — даць імпульс. Яго, як мне ўяўляецца, далі, кругі па вадзе пайшлі. Усё пытанне ў тым, наколькі далёка яны пайшлі. І ці дасягнуць берага.

Калі сказаць гэтак агульна, гледзячы на сітуацыю з вышыні птушынага палёту, то кругі сапраўды пайшлі і чыстая, без рабіны, водная паверхня захвалявалася. У асобных месцах, як кажуць сіноптыкі, дажджы і навальніцы. Праўда, тут могуць быць розныя меркаванні. Можна сказаць, што слоік напалавіну пусты, можна — напалавіну поўны. Карацей кажучы, вось вам мае назіранні, а вывады — справа ваша.

ПУЛЬС ПРАВІНЦЫІ: ПАЧАШЧАНЫ

Нататкі гараджаніна на адпачынку

«ЛЮДЗІ НЕ ПАДВЯДУЦЬ»

«...Лета, як паказвае практыка, найбольш спрыяльны перыяд для вытворчасці жывёлагадоўчай прадукцыі. Стаіць задача — атрымаць у гэты перыяд не менш дзвюх тысяч кілаграмаў малака ад каровы. Патрабуе ўдасканалення племянная работа з малочным пагалоўем... Нізкая эфектыўнасць выкарыстання кармоў... Не ствараюцца належныя ўмовы... Забяспечым безумоўнае выкананне. Зварот удзельнікаў пасяджэння клуба пяцітысячнікаў да ўсіх работнікаў малочнатаварных ферм і комплексаў раёна». («ЛЕНІНЕЦ». Добрушская раённая масавая газета).

Мяне заўсёды весяліла гэтая шчырая раённая прастата. Што б ні здарылася ў астатнім свеце, тут вы нічога не заўважыце. А, між іншым, у гэтым ёсць свой глыбокі сэнс: што б ні здарылася ў астатнім свеце, сёння, як і тысячу гадоў да таго, трэба даіць карову і касіць траву. Так што здзекавацца з асноўнай, вызначальнай правінцыяльнай рысы — імкнення да стабільнасці — не варта. Гэта загадзя дадзеная ўмова. Усемагчымыя сацыяльныя катаклізмы дрэнна адбіваюцца на ўраджайнасці сельгаскультур.

А што значыць стабільнасць зараз? Ды ўсё тое ж. Мае, напрыклад, землякі разумеюць гэта так: жывеш сам — дай жыць другому, а калі не дасі, то мы сваё возьмем усё роўна. Знаёмы хлопец (працуе ў Гомелі на заводзе) растлумачыў: калі я раней выносіў з завода столькі, то цяпер — тры разы па столькі. У астатнім парадак захаваўся класічны. Скажам, ні для каго ў нашым пасёлку не з'яўляецца сакрэтам, што з маслазавода масла-такі крадуць. Калі вахцёру ўздумаецца лавіць кагосьці на прахадной, то толькі таму, што самому вахцёру спатрэбілася масла.

«Людзі не падвядуць, — гаворыць кіраўнік аддзялення «Лагуны» Віктар Васільевіч Трушчанка. — Галоўнае, каб было спрыяльнае надвор'е». («ЛЕНІНЕЦ»).

Іншага, прама сказаць, пакуль і быць не можа. Хамут прыцёрты, лейцы знаёмыя, конь яшчэ цягне, — няхай воз едзе далей. Па гэтай жа прычыне няма дурняў лезці ў пекла — заводзіць сваю справу. Як, напрыклад, прыемна і выгадна працаваць у калгасе. Скажам, выпісваеш мяшок камбікармоў, а за бутэльку бярэш яшчэ тры. А старшыня за кожным бегаць не будзе, тым больш, сам крадзе за цэлую брыгаду. Канешне, не так ужо прама — прыйшоў і ўзяў, спосабаў шмат. Тут мы назіраем поўную ўзаемазадаволенасць і ўзаемаразуменне.

Так што калі старшыні б'юць сябе пры ўсякім зручным выпадку ў грудзі — калгасы разбураць нельга! — то гэта не так сабе, не крык у нікуды. Пажаданні шырокіх калгасных мас улічаны.

Справа нават не ў тым, каб украсці. Трымаюць у «кучы» таксама сельскія льготы. Адымі іх, пусці селяніна ў свабоднае плаванне — не, не прападзе, але расходы на ўзнаўленне рабочай сілы, кажучы навукова, значна павысяцца.

«У раёне праведзена пэўная работа па ажыццяўленню зямельнай рэформы. Цяпер у раёне дзейнічаюць 8 фермерскіх гаспадарак з агульнай зямельнай плошчай 179 га». («ЛЕНІНЕЦ»).

Што мне асабліва цікава, і чаму я з цяжкасцю знаходжу тлумачэнне. Чым бліжэй да дна падае сельская гаспадарка, тым з большым імпэтам абараняюць яе цэнтралізацыю і «нізы», і «вярхі».

«РЭФАРМІЗАЦЫЯ»

«На 22 чэрвеня ў адзінаццаці гаспадарках раёна або наогул не мелася ўласных грошай, або іх наяўнасць была менш за 200 тысяч рублёў. На разліковых рахунках калгасаў і дзяржгасаў налічвалася 6 мільёнаў 183 тысячы рублёў, а запазычанасць па кароткатэрміновых пазыках склала 64 мільёны 259 тысяч рублёў». («ЛЕНІНЕЦ»).

Расказваюць, у адным з магазінаў пасёлка «накрылі» прадаўцоў. Тыя палічылі, што ўжо можна хапаць бога за бараду і надта проста сябе паводзілі на складзе. Адным словам, справа была стопрацэнтная, але развалілася. Ніхто не захацеў ісці ў сведкі. Можна меркаваць, пабаяліся: нам тут жыць. Аднак, мне падаецца, абшчынны дух таксама адыграў ролю.

Тут магчыма нагадаць аб версіі А. Нуйкіна, згодна з якой пасля 1917 года феадалізм у імперыі не спыніў свайго існавання, і, канешне, знішчаны не быў, а перайшоў у больш удасканаленую фазу. І змог дацягнуць ажно да канца стагоддзя. А калі так, то ўсе прыкметы феадальнага грамадства, у тым ліку арганізацыя сельскага жыцця па тыпу абшчыны, паспяхова захаваліся. Гэта многае тлумачыць. Скажам, тое, што за калгасы так трымаюцца. Абшчына — калектыўная адказнасць, разам з тым — індывідуальная безадказнасць. У прынцыпе калгас тое ж самае, толькі замест старасты — старшыня. Абшчына абароніць, дапаможа і выратуе. Выйдзеш з яе і будзеш сам-насам з монстрам дзяржавы. Мы да гэтага не прывыклі, дакладней, адвыклі...

І ўсё ж такі яна круціцца. У сэнсе — працэс пайшоў і сёе-тое адбываецца.

Рабочыя выкупілі мясцовы прамкамбінат. Узнос — 3 тысячы рублёў з чалавека. Прыбытак мяркуецца дзяліць у канцы года. Трэба думаць, у працэнтах да ўзносу. Канец года яшчэ далёка, таму ніхто не верыць, што з усяго гэтага штосьці станоўчае выйдзе. Вераць у тое, што начальства зноў усіх абдурыць. Па гэтай прычыне працягваюць дурыць яго самі. Я дакладна ведаю: можна ўсё. Піламатэрыялы, цэмент, цэглу, напрыклад, на станцыі разгрузілі для камбіната вагон цэменту. Амаль увесь вывезлі, рэшткі — насельніцтву. Можна за бутэльку, а можна і без. Адна грамадзянка вывезла 70 вядзер цэменту і паспяхова ажыццявіла ўзвядзенне прыбудовы. Бясспрэчна. Наогул, вакол станцыі жывуць цэментам забяспечаныя. Скажы рабочаму камбіната, ты ж у сябе крадзеш, дурань, — ён спачувальна ўсміхнецца. Ён жа нават не трымае ў руках свой працэнт ад прыбытку і трымаецца за спадчыну. Яму пакуль што мілая сініца ў руках. І яму зараз важней натуральная бутэлька гарэлкі, чым эфемерныя грошы калі-небудзь.

Знаёмыя хлопцы яшчэ летась узялі ў арэнду калгасную сажалку. Збіраюцца разводзіць рыбу. Аднак узнікла праблема з вартаўніком. Угаворвалі мясцовых — ніхто не пайшоў. Вартаваць — гэта значыць ганяць ад сажалкі знаёмых, можа, і родзічаў, з кім рос, хадзіў на танцы і выпіваў. Як гэта магчыма? У правінцыі, дзе кожны кожнаму ці брат, ці сват, ці сабутэльнік? Формы, яны, канешне, новыя і прагрэсіўныя, мазгі вось толькі па-старому закручаны.

Таму здзіўляцца не прыходзіцца, што рэформы ў правінцыі (дарэчы, як і ў горадзе), калі і развіваюцца, то неяк ужо надта своеасабліва. Іншы раз не ведаеш, як і падумаць.

РАТУЙСЯ, ХТО ЯК МОЖА

«У райвыканкоме створаны аддзел па працы і сацыяльнай абароне. На сённяшні дзень у аддзел звярнуліся па розных пытаннях 270 чалавек і ў раённы цэнтр занятасці — 446. Накіраванне на работу атрымалі 289 чалавек, з якіх 196 працаўладкаваны. Шэсць чалавек ужо набылі статус беспрацоўных і атрымліваюць грашовую дапамогу». («ЛЕНІНЕЦ»).

У мясцовым аддзяленні райаграпрамтэхнікі не стала работы. За месяц прывозяць 6—10 трактараў — тэрыторыя прадпрыемства пустая, мужыкі ўсё больш перакурваюць. Настрой — адпаведны. Лаюць Гарбачова і Ельцына, прычым першага — найбольш натхнёна. Беларускім уладам дастаецца таксама, але значна менш, што цікава, на персаналіі народ пераходзіць рэдка.

Наогул, знайсці работу ў пасёлку становіцца ўсё цяжэй: на прыватным рынку даваюць чамусьці не ў тым выглядзе, аб якім марылася. А знайсці работу даспадобы прыватнікам немагчыма, калі ўсё ў нас ніжэй і нікога на няма.

Уласна, можна дзесьці і лішнім і жыць з агарода. Землякі, дарэчы, усё больш схіляюцца да такога варыянта. Так было і раней. Праўда, зараз гэты варыянт часта адзін з магчымых.

Людзі возяць у Гомель бульбу, агуркі, памідоры, ягады і прыкладам для пераймання служыць тая жанчына, якая сёлета прадала часнаку ажно на 5 тысяч рублёў.

Калі ў сталіцы скажуць «а!», то ў правінцыі — «а-а-а!». Скідванне лішніх грошай і «зайчыкаў» (апошнім, дарэчы, пасёлак выказвае катэгарычны недавер — ёсць ужо асаблівы «блат» — памяняць купоны на рублі), пачатае горадам, паспяхова падхоплена сельскай мясцовасцю. Канкрэтна ніхто нічога не чакае, агульны настрой: ягадкі яшчэ наперадзе. Як толькі вушэй правінцыяла дасягае чарговая плётка аб новых беларускіх грошах ці новых купонах, ён ляціць у магазін. Ён купляе мэблю, адзенне, цэглу, лес — усё, што можа дастаць. І чаго не можа, але ўсё ж дастае. Дэвіз — заўтра будзе горш. Ну, што ж, праўда-сярмяга тут ёсць.

Сёлетняй вясной пасёлак перажыў зямельны бум. Пассавет запрасіў у мясцовага калгаса 100 гектараў пад агароды — такога ніхто не памятае. Расказваюць пра мужчыну, які ніколі бульбу не садзіў — ці то з прынцыпу, ці па ляноце. Сёлета пасадзіў і ён.

Як заўсёды, у першых радах ідзе наменклатура. Яна бярэ ўчасткі ў 2—3 месцах, і мяркуе быць з ураджаем — магчымасці ёсць. Чаго не скажаш аб іншых. Гной і атруту ад каларадскага жука знаходзіць стала цяжкавата. І калі ты не пры пасадзе, ці твой родзіч, ці знаёмы знаёмага, — трэба круціцца.

Ну, а калі не хочаш псаваць настрой — справа твая. У нас цяпер — свабода. Можаш капаць, а можаш і не капаць. На крайні выпадак: з гарэлкай зараз без праблем.

«На самым беразе Іпуці адкрыўся нядаўна пабудаваны піўбар. Рэгулярна завозіцца разліўное і бутэлечнае піва. Тут, у прахалодзе, прыемна адпачыць, выпіць куфаль пеннага». («ЛЕНІНЕЦ»).

Сяргей ШАЎЦОЎ.

(Працяг будзе)

ПРЫВАТЫЗАЦЫЙНЫЯ ЧЭКІ: НОВЫЯ ГРОШЫ ЦІ НОВЫЯ ТАЛОНЫ?

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

вуліцу ці выганяюць у неаплачваемы водпуск. Інвестары могуць купіць акцыі прадпрыемстваў, а могуць не купіць, або прадаць купленае. Брокеры фондавай біржы імкнуцца дапамагчы інвестарам выгадней укласці свае чэкі і грошы за агаворанае ўзнагароджанне, дакапацца да «падналготнай» кожнага прыватызуемага прадпрыемства, даследаваць яго перспектывы і шляхам ураўнаважвання попыту і прапановы на рынку вызначыць рэальны кошт як акцый, так і чэкаў.

Цяпер расставім фігуры ў зыходную пазіцыю і вызначым іх мэты, каб сталі зразумелымі і можа нават прадказуемымі іх хады.

Парламент не можа не прыняць восенню пакет законаў аб прыватызацыі, таму што спад вытворчасці працягваецца і за бяздзеянне ў канчатковым выніку прыйдзецца адказваць. Урад павінен выканаць даручэнне парламента і пачаць прыватызацыю на практыцы. Але праблем многа. Найбольш важныя заключаюцца ў наступным.

Сёння прадпрыемствы складаюць кіруемы комплекс. Калі іх прыватызаваць, то акцыянеры могуць выбраць новую дырэкцыю і сістэма кіравання рухне. Да таго ж прыбытак прадпрыемстваў канчаткова перастане перацякаць у бюджэт (апошнюю праблему вырашылі лёгка, павысіўшы падаткі). Кіраванне захаваць цяжэй: «класічнае рашэнне» заключаецца ў тым, каб пакінуць 51 працэнт акцый у фондзе дзяржмаёмасці, што і было запланавана. Аднак у гэтым выпадку простае не аказалася геніяльным — прадпрыемствы не захацелі прыватызавацца, а патэнцыяльныя інвестары адмовіліся інвесціраваць на ўмовах «брата меншага». Сёння рабочы варыянт выглядае так: маёмасць прадпрыемства дзеліцца на тры роўныя часткі. Адна застаецца ў дзяржавы, другая прадаецца за грошы і трэцяя — за чэкі. Гэта азначае, што пасля падаткаабкладання прыбытку, з кожнага рубля, які акцыянеры вырашылі пусціць на выплату дывідэндаў, 33 капейкі будзе выплачана фонду дзяржмаёмасці, 10 капеек пойдзе ў падатак на дывідэнды і 57 будзе выплачана інвестару. А гэта азначае, што пры абяцаных дывідэндах, напрыклад, у 15 працэнтаў, інвестар атрымае ўсяго 8,5 працэнта.

Наступная праблема заключаецца ў тым, што нават калі кожнаму з жыхароў дзесяцімільённай рэспублікі даць чэк на шэсць тысяч (смешная лічба), то на ўсіх атрымаецца шэсцьдзесят мільярдаў рублёў. Сёння спіс тых прадпрыемстваў, якія хочуць акцыяніравацца, не выглядае ўнушальным. Іх сумарны балансавы кошт на парадак меншы, таму папаўняць спіс прыйдзецца «шляхам грубага насілля». Паводле ельцынскіх загадаў па прыватызацыі ёсць і іншы варыянт — аценіць прадпрыемствы па «дзесяць рублёў» за цагліну. Тады з балансам пытанне вырашаецца, але з'яўляюцца пабочныя эфекты. З замежнымі інвестыцыямі «у прыватызацыю» будзе пакончана, таму што нават пры рынкавым курсе долара 165 руб., іншаземцу танней будзе будаваць занава ў чыстым полі. А «нашым», пры выкупе прадпрыемстваў, прыйдзецца ў будучым спадзявацца не на выніку ўласнай працы, зарплату ці прыбытак, а на друкавальны станок, які будзе друкаваць цяпер не грошы, а прыватызацыйныя чэкі. Інакш кажучы, гэта паставіць грамадзян зноў у позу з працягнутай рукой, а грамадзяне ўжо не тыя...

Не менш важная яшчэ адна праблема, над якой распрацоўшчыкі праграмы прыватызацыі пакуль не задумваюцца, лічачы, што дастаткова акцыі выпусціць — і іх імгненна раскупяць. Тыя, хто ўжо спрабаваў прадаваць каштоўныя паперы, ведаюць, што размяшчэнне акцый — вялікая праблема. Амерыканская статыстыка паказвае, што толькі 10 працэнтаў насельніцтва купляе акцыі, і няма падстаў думаць, што ў нас гэты працэнт будзе большым. Цяжка ўявіць, што будуць рабіць астатнія 90 працэнтаў.

Цяпер увядзём у гульню прадпрыемства. У прынцыпе сёння пытанне аб прыватызацыі вырашае кіраўнік. Добраахвотна ідуць на прыватызацыю дзве катэгорыі. Першая — гэта прадпрыемствы з высокім узроўнем фондаўзброенасці, якія да перабудовы атрымалі валюту і паспелі правесці закупку заходніх тэхналогій і сёння валодаюць экспартным патэнцыялам ці цвёрдым рынкам збыту ў рэспубліцы. Такія калектывы ўжо выйшлі на ўзровень «раздзяржаўлення» (у тэрмінах новага законапраекта), г. зн. арэнду. Найбольш «перадавыя» арандатары, эксплуатуючы інвестыцыі мінулых гадоў, атрымалі прыбытак і могуць ужо лічыць частку прадпрыемства сваёй уласнасцю. Ім засталося з'есці пірог цалкам. Заканадаўцы разумеюць, што Закон аб арэндзе некалькі легкадумны, але гэта закон.

Другая катэгорыя — гэта дробныя прадпрыемствы, якія могуць быць выкуплены некалькімі асобамі, сярод якіх дырэктар звычайна дамінуе ў тым сэнсе, што, выкарыстоўваючы недасканаласць законаў, разлічвае ў канчатковым выніку атрымаць «сваё» прадпрыемства ва ўласнасць.

Астатнія прадпрыемствы не гатовыя да «барацьбы за выжыванне». Яны «сядзяць» на дзяржзаказе, наладжаных пастаўках сыравіны і камплектуючых. Фінансавы крах ім не пагражае, таму што льготныя крэдыты на зарплату або ўзаемны залік ім забяспечыць той, хто адказвае за гаспадарку ў рэспубліцы і пабойваецца шахцёраў на плошчы. Для такіх прадпрыемстваў прыватызацыя — гэта немінучая змена дырэкцыі і, хутчэй за ўсё, масавыя звальненні работнікаў, можа нават продаж з малатка... Першая і другая катэгорыі прадпрыемстваў — гэта нашы саюзнікі ў барацьбе за прыватызацыю ў цэлым. Але кожны калектыў не будзе адчуваць энтузіязму ад перспектывы з'яўлення саўладальнікаў прадпрыемства звонку. Тым больш бабуля без грошай, але з прыватызацыйным чэкам (які не аплачваецца дзяржавай, а проста пагашаецца) у якасці інвестара — гэта наогул кашмар (раздача «калектыўнай» уласнасці простым людзям бясплатна!). Моцныя арэндныя прадпрыемствы сёння хочуць быць закрытымі таварыствамі. Таму з'яўленне акцый такіх прадпрыемстваў на рынку трэба разглядаць як парытэт, калі Дзяржкаммаёмасць не зробіць валявы «ход» у напрамку выкіду акцый на рынак. Што датычыць апошняй катэгорыі прадпрыемстваў, то яны ўяўляюць небяспеку для інвестара, і бабуля можа пахаваць апошнюю надзею, купіўшы акцыі патэнцыяльнага банкрута.

Нарэшце, самая галоўная асоба ў гульні — інвестар. Тыя, хто ўжо атрымаў кніжкі, талоны, купоны, боны... атрымаюць і прыватызацыйныя чэкі. Чым у канчатковым выніку вызначаецца кошт чэка на 1.000 руб.? Любому зразумела, што чэк на 1.000 руб. і тысяча рублёў сама па сабе — гэта «дзве вялікія розніцы». Акцыі, купленыя на чэк на 1.000 руб., таксама «на хлеб не намажаш». Спецыяліст скажа, што ўладальнік акцыі можа атрымаць рэальны прыбытак толькі двума спосабамі — або атрымліваючы дывідэнды, або прадаўшы акцыю за сапраўдныя грошы па яе рыначным кошце. Пытанне з дывідэндамі пакінем адкрытым, улічваючы, што большасць прадпрыемстваў пасля пераходу на свабодныя цэны сталі неплацежаздольнымі. Продаж купленых за чэкі паяў і акцый у адпаведнасці з праектам закона забаронены на працягу трох гадоў. (Мне ўспамінаецца радок з усходняй казкі: «Праз столькі гадоў памрэ або шах, або асёл, або Насрэдзін». Можа, складальнікаў праекта наведала гэта ж думка?). Аднак, дарагі інвестар, давай пакладзём руку на сэрца і спытаем: колькі б ты аддаў за акцыю А/Т «Райбудбізнес» на базе былога БМУ-346 Смаргонскага раёна, няхай нават чэкамі? Думаю, што і ў чаргу за акцыямі не пайшоў бы. У гэтым месцы пачынаецца галоўнае!

Аказваецца, у законе ёсць загадкавая фраза, якую неабходна прывесці поўнасцю: «Чэкі імянных прыватызацыйных чэкавых кніжак абмену на наяўныя грошы не падлягаюць, але маюць свабоднае хаджэнне на рынку каштоўных папер». А разгадка тут простая: пайшоў і прадаў чэк на біржы! Калі, вядома, чыноўнікі не прыраўнуюць значэнні слоў «абмен» і «продаж». У адваротным выпадку слова «хаджэнне» набывае таямнічы і загадкавы сэнс.

Сёння ў Камісіі Вярхоўнага Савета ідзе бойка за канцэпцыю закона. Адны—за максімальную рэгламентацыю і абмежаванне абароту чэкаў. Яны баяцца, што чэкі скупіць «мафія». У іх варыянце чэкі —гэта вядомыя нам «купоны». Другія — за свабодную куплю і продаж чэкаў і за тое, каб іх узвесці ў ранг дзяржаўных каштоўных папер.

Па гэтых прычынах, магчыма, чэкі атрымаюць статус канверсуемай валюты, прычым я самым сур'ёзным чынам магу заявіць, што нашы «зайчыкі» і «вавёрачкі» могуць набыць вельмі трывалую матэрыяльную апору ў выглядзе канвертацыі ў прыватызацыйныя чэкі. Можа, нават больш трывалую, чым неканверсуемы рубель ці заходняя дапамога. Таму што чэкі могуць канверсавацца і ў долары — яны маюць сур'ёзную аснову, гарантаваную дзяржавай. Але пры адной умове — калі яны не будуць друкавацца, як раней рублі, а іх аб'ём будзе строга кантралявацца па курсу фондавай біржы на аснове баланса паміж попытам на сродкі вытворчасці на біржы і прапановай чэкаў.

Ідэальны механізм выпуску чэкаў выглядае наступным чынам. Імянная чэкавая кніжка мае неімянныя чэкі, скажам, па 1.000 рублёў штука, якія можа выпісваць уладальнік кніжкі. Сёння пры выдачы чэкавай кніжкі ўказваецца першапачатковы аб'ём грашовых сродкаў, якія належаць па закону аб прыватызацыі яе ўладальніку. Няхай спачатку гэта сума невялікая, але сёння яна забяспечана акцыямі па 100 працэнтаў, таму чэкі, прадаючыся на рынку за грошы, не будуць падаць у цане. Калі ў наступным квартале на рынак паступілі дадатковыя акцыі і іх агульны аб'ём узрос у 1,5 раза, то сума сродкаў на чэкавай кніжцы індэксіруецца таксама ў 1,5 раза. Таму, нават калі ўладальнік кніжкі ўжо выкарыстаў папярэднюю квоту, то ён атрымае новую.

Індэкс строга вылічваецца, зыходзячы з аб'ёму каштоўных папер, выпускаемых Дзяржкаммаёмасцю на рынак. Хуткасць выпуску чэкаў рэгулюецца, зыходзячы з курсавога кошту чэка на біржы, так, каб яны мелі дакладна вызначаны кошт. Акрамя таго, фонд дзяржмаёмасці павінен праводзіць актыўную дзейнасць на біржы для стабілізацыі курса чэкаў у адносінах да рубля ці «зайца». Акцыі таксама свабодна купляюцца ці прадаюцца, але толькі за «зайцы» ці за чэкі і толькі грамадзянам рэспублікі. Замежная асоба можа купіць чэкі або «зайцы» толькі шляхам канвертацыі долараў (ці, можа, рублёў) праз упаўнаважаны банк.

Што дасць такая сістэма абароту чэкаў нашай «бабулі»? Вельмі многа. Замест магчымасці купіць на свой чэк акцыю, на адваротным баку якой будзе напісана «Без права продажу на працягу трох гадоў» (чытай: «Наказана доўга жыць!»), мы даём ёй магчымасць прадаць чэк і атрымаць грошы фактычна ёю ж заробленыя, потым грошы пакласці ў банк пад працэнты і спакойна дажываць свой век. Маладому ж чалавеку мы прадастаўляем магчымасць замест таго, каб прапіваць сваю зарплату, купіць чэкі і са сваімі сябрамі і сваякамі выкупіць прадпрыемства і зарабляць нармальныя грошы.

Нарэшце ўзнікае пытанне: навошта наогул патрэбны чэкі? У першым квартале гэтага года паўмільярда рэспубліка затраціла на аднаразовыя купоны, якія сёння выкарыстоўваюцца як папера для запісаў. Потым з'явіліся «зайчыкі», якія каштавалі многа больш. Цяпер чэкавыя кніжкі — як мінімум мільярд, і іх падтрымка праз сістэму Ашчадбанка — яшчэ мільярд. Ці не прасцей нашы «зайчыкі» зрабіць канверсуемымі і выкарыстаць для выкупу дзяржмаёмасці? Калі не гэта, то хоць бы гэтыя два мільярды пусціць не на паперу, а на стварэнне сучаснай электроннай сістэмы ўліку каштоўных папер і чэкаў у рэспубліцы ў выглядзе запісаў на рахунак.

Цяпер разгледзім горшы сцэнарый. Усе атрымалі чэкавыя кніжкі з лічбай, ад якой кружыцца галава, — гэта мяркуемы кошт прыватызуемай маёмасці, падзелены на колькасць жыхароў рэспублікі. Аднак няхай вас не ахоплівае эйфарыя. Улічваючы, што прыватызацыя будзе рэальна ісці марудна — не тыдні, не месяцы, а гады, аб'ём плацежных сродкаў будзе значна перавышаць прапанову каштоўных папер. З гэтай сітуацыяй мы знаёмыя — права купіць ёсць, грошы ёсць, а паліцы пустыя — гэта інфляцыя. Каб збіць яе ўзровень, дзяржмаёмасць вымушана будзе павышаць ацэначны кошт нерухомасці або прывязваць плату чэкамі з выплатай наяўнасці (як пры ўжыванні аднаразовых купонаў). У апошнім выпадку бяднейшая частка насельніцтва аказваецца зноў за бортам.

У цэлым жа магу даць адну рэкамендацыю — як толькі атрымаеце чэк, пастарайцеся купіць акцыі прадпрыемства, на якім стаіць новае абсталяванне, ці выпускаючага прадукцыю, без якой немагчыма пражыць (адзенне, харчовыя прадукты, гарадскі транспарт, жыллё). Калі не купіць акцыі ў першы месяц, то потым будзе цяжэй — кошт дзяржмаёмасці будзе расці яшчэ больш, чым кошт тавараў у гэтым годзе. Каб знізіць рызыку страты грошай, даверцеся прафесіяналам і ўкладвайце грошы праз інвестыцыйныя фонды і фінансава-інвестыцыйныя кампаніі, брокераў фондавай біржы. Кожны фонд скупляе акцыі многіх прадпрыемстваў, і калі адно абанкруцілася, то гінуць не ўсе актывы. Акрамя таго, майце на ўвазе, што канкурыраваць на рынку каштоўных папер з прафесіянальнымі ўдзельнікамі — гэта тое ж самае, што гуляць у хакей супраць лігі паўночнаамерыканскіх прафесіяналаў.

Леанід ШАТОН.

З ЗАЛЫ СУДА

ТРЭЦІ ВЫСТРАЛ

Добра вядома, што ружжо аднойчы страляе. Нават выпадкова. А вось дваццацігадовы Сяргей Будрэвіч ішоў з паляўнічай стрэльбай з намерам забіць чалавека.

...Кургун Света, навучэнка Гродзенскага СПТВ-49, прыехала гасцяваць у вёску Пратасаўшчына Шчучынскага раёна да аднакурсніц сясцёр Светы і Тані Дабрук. Хутка сюды падышла Іна Будрэвіч. Тыдзень назад дзяўчаты дамовіліся схадзіць з мясцовымі хлопцамі ў лес, адпачыць ля кастра. Суботнім вечарам у хату сясцёр заглянуў Сяргей Будрэвіч, сын загадчыка спіртзавода «Пратасаўшчына», пачаставаў дзяўчат цукеркамі. Хлопец быў у падпіцці. Пасля заканчэння СПТВ-199 у г. Скідалі некалькі месяцаў папрацаваў трактарыстам у Дэмбраўскім лясніцтве і звольніўся адтуль.

— Дзе можна дастаць выпіць? — спытала ў яго адна з дзяўчат, ведаючы, што сын кіраўніка спіртзавода можа лёгка выканаць просьбу. Звычайна спіртным моладзь «запасалася» ў Гродна.

— Падумаеш, праблема, — адказаў Сяргей і выйшаў з хаты. Ля яе спынілася некалькі мясцовых хлопцаў. Адзін з іх, Вася Руткоўскі, быў з рукзаком за плячыма.

Яны не чакалі ўбачыць тут Сяргея Будрэвіча, бо дамовіліся з дзяўчатамі ісці ў лес без яго. Ведалі яго самалюбівы, агрэсіўны характар. А «як вып'е, дык адразу ў яго з галавой не ў парадку», да ўсіх чапляецца. Не раз з-за Будрэвіча здараліся бойкі на дыскатэках, вяселлях.

— Самі ідзяце, а мяне за казла лічыце? — пакрыўдзіўся Будрэвіч на кампанію, якая сабралася ісці ў лес.

— Ды што ты, Сяргей, ідзі з намі, дзяўчаты не супраць, — паспрабаваў супакоіць Вася Руткоўскі і згладзіць чарговы інцыдэнт.

Але самалюбівы Сяргей ужо надзьмуўся, моцна пакрыўдзіўся. Як так — хацелі адмовіць! Каму — сыну загадчыка спіртзавода?! А Вася — называецца сябар дзяцінства, разам у вучылішчы займаліся.

Не, гэта вам так не пройдзе, пра сябе падумаў Сяргей і вярнуўся назад. Праўда, адклікаўшы ўбок Руткоўскага, паспеў прыгразіць:

— Прыйду з хлопцамі да вас, пазабіваем за гэта.

А адзінаццатай гадзіне вечара В. Сеўка выйшаў з дому і накіраваўся працаваць у другой змене на спіртзаводзе. Каля хаты сустрэў Сяргея Будрэвіча. У нецвярозым стане той нёс на плячы паляўнічую стрэльбу, на поясе былі патроны.

Ён павярнуўся і пабег да Валеры Бойкі, па мянушцы «Мухін», які чакаў яго за трактарным прычэпам. Хлопцы выйшлі на шашу Мінск—Гродна. На ўзлеску ўбачылі вогнішча. Сяргей дастаў два пачкі патронаў, сарваў з іх вечкі, загнаў у ствол патрон.

...Хлопцы і дзяўчаты распілі бутэльку віна. Хтосьці адкаркаваў гарэлку. І раптам недалёка ад сябе пачулі адзін выстрал, другі. Па галінках дрэў, пад якімі сядзелі, ударыў шрот.

Услед за выстраламі пачулася лаянка п'янага Сяргея Будрэвіча. Побач з ім быў Валера Мухін.

Наставіўшы на ўсіх аднаствольную паляўнічую стрэльбу, грозна загадаў:

— Сядзець на месцы!

Адзін з хлопцаў, Станіслаў Янушка, устаў, падышоў да Будрэвіча.

— Супакойся, Сяргей, сядай да вогнішча.

Будрэвіч наставіў на яго стрэльбу:

— Адыдзі, а то ў цябе выстралю.

Хлопец пакорліва адышоў. Па ўзбуджаным, злосным, счырванелым у водбліскаў агню твары Сяргея ўсе зразумелі, што ён не жартуе. Абышоўшы вакол вогнішча, ён падышоў да Руткоўскага.

— Зараз заб'ю цябе, як сабаку, — сказаў і ўдарыў нагой. Хлопец упаў, але хутка ўскочыў.

— Вася, я цябе папярэджваў...

— Што ты робіш, Сяргей, супакойся! — пачаў той адгаворваць Будрэвіча, неўпрыкмет выцягваючы з кішэні руку, каб неяк адвесці ўбок ствол стрэльбы, які амаль упіраўся ў жывот.

Імгненна грымнуў выстрал. Хлопец ускрыкнуў і прысеў. Яму паспрабавалі прыйсці на дапамогу, але Будрэвіч адскочыў назад, дастаў гільзу са ствала, паклаў яе ў кішэню, і звыклым рухам загнаў у ствол чацвёрты патрон.

— Да Руткоўскага не падыходзіць, а то ўсіх пазабіваю!

Усе нерухома застылі. У любы момант мог раздацца чарговы выстрал... Але і сам «паляўнічы» хутка ўразумеў, што нарабіў... Прага помсты прайшла. На жаль, запознена... Крывавых слядоў нарабіў нямала. (Пазней судмедэксперты прыйдуць да заключэння, што цялесныя пашкоджанні ў пацярпеўшага — агнястрэльнае шротавае пранікаючае раненне жывата з пашкоджаннем печані, страўніка, ...траўматычная ампутацыя пальца рукі, — адносяцца да катэгорыі цяжкіх, небяспечных для жыцця). Адна з дзяўчат пабегла выклікаць «хуткую дапамогу». Цяжка параненага Руткоўскага сябры павялі дамоў...

...В. Будрэвіч, бацька Сяргея, загадчык спіртзавода «Пратасаўшчына», у гэтую трагічную суботу сабраўся вячэраць у пляменніцы ў Каменцы. Угаворваў, каб паехаў сын, але той адмовіўся. Дзесьці ў 23 гадзіны вярнуўся дамоў. Хутка на парог завіталі супрацоўнікі міліцыі, паведамілі аб злачынстве, якое ўчыніў сын. Прапанавалі добраахвотна выдаць зброю. Без ваганняў аддаў сваю «любімую» двухствольную паляўнічую стрэльбу фірмы «Заўэр» 16-га калібру, на якую быў дазвол. Работнікі міліцыі паехалі, але неўзабаве зноў вярнуліся і сказалі, што ў хаце яшчэ ёсць зброя.

— Не маю ўяўлення. Пашукаю.

У кладоўцы за халадзільнікам у анучы знайшоў аднаствольную стрэльбу 16-га калібру (з яе былі зроблены выстралы), у другім кутку — пад анучай была схавана двухствольная паляўнічая стрэльба з верхнім наразным ствалом мелкакаліберной вінтоўкі і з ніжнім гладкаствольным ружжом 28-га калібру. У кухні знайшоў паляўнічы аптычны прыцэл. «Адкуль усё гэта?» — здзівіўся пры прысутных міліцыянерах. Назаўтра з участковым вывелі з лесу Сяргея. «Мая зброя, на хутары знайшоў», — прызнаўся хлопец следчым.

Суд прызнаў Сяргея Будрэвіча вінаватым у злосным хуліганстве, учыненым з асаблівай дзёрзкасцю, у замаху на наўмыснае забойства з хуліганскіх матываў і ў незаконным захоўванні агнястрэльнай зброі без адпаведнага дазволу і прыгаварыў да мінімальнага пакарання, прадугледжанага Крымінальным кодэксам Рэспублікі Беларусь, — васьмі гадоў пазбаўлення волі з адбываннем у папраўча-працоўнай калоніі ўзмоцненага рэжыму. Судовая калегія па крымінальных справах Вярхоўнага суда Беларусі прыгавор Гродзенскага абласнога суда пакінула без змянення, а касацыйную скаргу асуджанага — адхіліла.

Што датычыць В. Будрэвіча, загадчыка спіртзавода «Пратасаўшчына», дык крымінальная справа супраць яго была спынена, бо дапытаны як ... сведка (?!), ён паведаміў, што аб стрэльбах, якія захоўваліся ў доме незаконна, нічога не ведаў (?!) Наіўна ўсё гэта выглядае. Стрэльбы «прыдбаны» — няхай сабе на хутары — значны час выпрабоўваліся сынам на паляваннях. Ці мог бацька не ведаць аб шматлікіх свавольствах сына з незарэгістраванай зброяй? Аднак пракуратуру Шчучынскага раёна не зацікавіла гэта, не былі дапытаны іншыя сведкі.

Барыс ПРАКОПЧЫК.

СЛОВА «ПАЖАР» стала ў нашы дні, на жаль, занадта прывычным. Гараць лясы і палі, гараць хаты і кватэры, і нават цэлыя вёскі.

Але змагацца з агнём трэба ўмець! Бо неспрактыкаваны пажарны—гэта што кепскі плывец у моры. І сам не прынясе вялікай карысці, і іншым перашкодзіць рабіць гэтую поўную небяспекі справу.

Таму не дзіўна, што прафесійнай падрыхтоўцы ў 1-й самастойнай ваенізаванай пажарнай часці г. Магілёва надаюць належную ўвагу. Бо, вядома ж, цяжка цяпер у вучэнні, потым лягчэй будзе ў змаганні з агнём.

НА ЗДЫМКАХ: старшы лейтэнант Васіль ШЫК; на штурмавой паласе.

Фота Аляксандра КУШНЕРА.

РОЗГАЛАС

БЗВ. ГОД ЗМАГАННЯЎ І ПЕРАМОГ

20 жніўня 1991 года на будучай плошчы Незалежнасці на мітынгу супраць ГКЧП было створана Беларускае згуртаванне вайскоўцаў. У той час, калі большасць генералаў і афіцэраў Савецкай Арміі займалі пазіцыю нейтралітэту і чакалі, хто пераможа ў Маскве, каб потым далучыцца да пераможцаў, а некаторыя актыўна дапамагалі путчыстам, знайшліся мужныя людзі ў афіцэрскіх мундзірах, якія рашуча выступілі на абарону незалежнасці і суверэнітэту роднай Беларусі.

Менавіта яны далі зразумець усім, што без беларускага войска, дзе гучыць родная мова, ушаноўваецца наша гісторыя і культура, дзе выхоўваюцца свядомыя патрыёты, немагчыма існаванне незалежнай Рэспублікі Беларусь.

Варта дадаць, што акрамя прапаганды старадаўняй беларускай вайсковай славы, пашырэння ў цалкам русіфікаваным асяроддзі вайскоўцаў беларускай мовы і культуры, сябры БЗВ рашуча выступілі супраць карупцыі, якая набыла ў былой Савецкай Арміі жахлівыя маштабы.

Менавіта таму тыя, хто добра пагрэў рукі каля вайсковай маёмасці, спрабуюць забараніць дзейнасць БЗВ ва Узброеных Сілах Рэспублікі Беларусь, а кіраўнікоў і актывістаў БЗВ звольніць з беларускага войска.

Аднак гэтага не будзе! Бо афіцэры-патрыёты абаронены прагрэсіўнымі рухамі і партыямі, дэмакратычнай прэсай і шырокімі коламі адроджанага беларускага грамадства. Выканком БСДГ (Грамады) віншуе ўсіх сябраў БЗВ са святам і жадае ім мужнасці і творчага плёну ў стварэнні гаранта нашай незалежнасці — беларускага нацыянальнага войска.

Жыве Беларусь!

ВЫКАНКОМ БСДГ.
13 жніўня 1992 г.,
г. Менск.

ЗДАРЭННІ НЕМЯСЦОВАГА МАШТАБУ

I ЗАСТАЎСЯ «КАРОЛЬ ГІМНАСТЫКІ» ГОЛЫМ...

Два тыдні назад яму — без перабольшання — апладзіраваў увесь спартыўны свет. На Алімпійскіх гульнях у Барселоне мінскі гімнаст Віталь Шчэрба пакарыў сэрцы і душы аматараў спорту выдатным майстэрствам, смелымі і арыгінальнымі практыкаваннямі... Шэсць (!) залатых алімпійскіх узнагарод сталі прызнаннем непаўторнасці поспехаў выдатнага спартсмена сучаснасці: такога трыумфу на адной Алімпіядзе яшчэ не дабіваўся ніводзін атлет у свеце.

Аднак!.. Ох, ужо гэтае аднак! Як паказалі далейшыя падзеі, побач з сапраўднымі прыхільнікамі і сябрамі (знаёмымі і незнаёмымі) у Віталя, аказваецца, ёсць і зламысцы, зласліўцы... Не паспеў спартсмен вярнуцца ў родны Мінск, як атрымаў сапраўдны ўдар, ачуняць ад якога ўдасца, відавочна, не скора.

У мінулую пятніцу ён даваў інтэрв'ю Беларускаму тэлебачанню. Расказваў аб планах: Шчэрба меў намер наведацца да жонкі, а потым пачаць падрыхтоўку да новых выпрабаванняў, у тым ліку і да розыгрышаў Кубкаў Еўропы і свету. А калі вярнуўся дадому, ягоная аднапакаёўка, атрыманая незадоўга да Гульняў у Барселоне, была... абрабавана. Злодзеі, наведзеныя на сціплае жытло шасціразовага алімпійскага чэмпіёна, ведалі, што рабілі. Сумку, з якой Віталь вярнуўся дадому з Алімпіяды, яны напакавалі валютай, заваяванай ім у Іспаніі, відэа- і стэрэатэхнікай, іншымі каштоўнымі рэчамі. На шчасце, медалі (а яны, як сцвярджалі арганізатары Гульняў, таксама з золата) рабаўнікам знайсці не ўдалося.

Узбуджана крымінальная справа. Дай Бог, каб каштоўнасці нашага славутага земляка вярнуліся да яго ўладальніка. Але выклікае неспакой іншае: добра, крадуць у нас зараз усё, усюды і... усе. Але ж калі двойчы запар на працягу якіх-небудзь двух месяцаў абрабоўваюць такіх славутых спартсменаў, як Марына Лобач і Віталь Шчэрба, дык ці не варта задумацца: а што ж робяць праваахоўныя органы, каб абараніць «зорак»?

«Гэта тыя, хто праславіў дэсант»...

ЧАМУ ДОЎГІ ЧАС САЛДАТЫ 103-й ПДД БЫЛІ ДАСПАДОБЫ ВАЕННАМУ КАМАНДАВАННЮ БЫЛОГА САЮЗА?

Іх першымі ўвялі ў Афганістан для выканання інтэрнацыянальнага абавязку. Апошнімі дэсантнікаў Віцебскай дывізіі даводзілі пакідаць афганскія бастыёны, пакінуўшы там за дзесяць гадоў вайны амаль паўтары тысячы забітымі. І нават прысваенне сямі дэсантнікам беларускай дывізіі звання Героя Савецкага Саюза, чацвёра з якіх «атрымалі» сваю Зорку пасмяротна, наўрад ці згладзіць боль бацькоў, сяброў і ўсяго гвардзейскага калектыву. Флагман Беларускай ваеннай акругі праз год пасля вайны быў аддадзены саюзнаму камандаванню пагранічных войск. Нягледзячы на тое, што салдаты тэрміновай службы перайшлі на зялёныя берэты (гэта было вельмі сугучна з часцямі хуткага рэагавання амерыканскай арміі), камандаванне віцебскай дывізіі адмовілася прымераць зялёныя фуражкі. Увесь гэты «эксперымент» працягваўся амаль дваццаць месяцаў, пасля чаго маскоўскія штабісты ледзь не зрабілі са 103-й ПДД прыдатак КДБ СССР. Але не паспелі. Настала эра СНД. Дэсантнікі засталіся дэсантнікамі. Праўда, зноў на перадавых пазіцыях: Фергана, Азербайджан, Малдова.

Ад такіх перападаў настрой у людзей не з лепшых. Хоць баявая падрыхтоўка ўсё ж высокая. Але жывуць дэсантнікі ў непрыстасаваных умовах. Больш трохсот афіцэраў і прапаршчыкаў віцебскай гвардзейскай не маюць кватэр.

Яны цяпер спадзяюцца толькі на беларускі ўрад, які нарэшце стаў гаспадаром галоўных у Беларусі сіл хуткага рэагавання.

Намеснік камандзіра дывізіі палкоўнік Сяргей ІВАНОЎ два гады правёў у ДРА. Таму вайну ведае не па чутках. У адказах на пытанні, што датычаць дывізіі, кампетэнтны.

— Сяргей Яўгенавіч, ці не здаралася пасля пераходу вашых саслужыўцаў да мірнага перыяду службы за некалькі гадзін збірацца ў «гарачыя» кропкі СНД?

— Не, дзякуй Богу, Нам давалі на збор два—тры дні.

— А што ж было за гэтыя тры гады нечаканасцю?

— Змена формы адзення. Калі з нас збіраліся зрабіць пагранічнікаў, а затым спецназам пры КДБ СССР.

— Так, пра гэта многія ведалі. Як і пра тое, што ваеннаслужачыя дывізіі штурмавалі Вільнюскі тэлецэнтр, былі ў нулявой гатоўнасці ў перыяд жніўеньскага путчу?

— Усё гэта неабгрунтаваныя чуткі. І не больш. У Прыбалтыку ў студзені 1991 года мы, сапраўды, пасылалі салдат. Але зусім нямнога — каля 100 чалавек — у Вільнюс, столькі ж — у Рыгу... Праўда, мы знаходзіліся толькі ў прыгранічных раёнах. Не ўмешваліся ў падзеі, якія там адбываліся, чым і заслужылі давер у насельніцтва.

Што датычыцца спробы дзяржаўнага перавароту...

Чаго толькі не выдумалі ў час жнівеньскага путчу саюзныя радыё, прэса і тэлебачанне. І быццам бы бачылі, як наша дывізія перамяшчалася на Мажайскай шашы, і што штаб Віцебскай ПДД знаходзіўся ў гасцініцы «Мір». Усё гэта хлусня. І беларуская прэса абвергнула ўсе чуткі аб нашым подступе да Белага дома.

Віцябляне не дадуць зманіць: калі ў нас якія-небудзь буйныя манеўры, то абавязкова ў горадзе бачны калоны машын, баявой тэхнікі. А тады ніводнай з іх не было на вуліцах. Не маглі ж яны непрыкметна знікнуць з горада.

— Цяпер дывізія на балансе Беларусі. А калі б нечакана прыйшла каманда з Масквы: хутка збірацца і вылятаць у пэўнае месца. Як зрэагавалі б на такі загад?

— Думаю, мы не сталі б фарміравацца ў тэрміновым парадку. Цяпер у нас беларускае міністэрства абароны. Толькі яго загады мы будзем выконваць.

Дарэчы, некалькі тыдняў назад нас наведаў намеснік міністра генерал-палкоўнік Пётр Чаус, які станоўча ацаніў нашу работу. Праўда, за некалькі дзён да яго візіту дывізію інспектавала маскоўская камісія. Вось так. Цяпер, здаецца, перыяд няпэўнасці ў нас скончыўся і ўсе справы пойдуць на папраўку.

Дарэчы, усе нашы юнакі цяпер будуць служыць на тэрыторыі Беларусі. Многія ўжо звяртаюцца ў ваенкаматы, а то і проста прыходзяць на КПП, каб дапамаглі ім «уладкавацца» ў нашы палкі. Па магчымасці стараемся «дапамагчы» ім.

— Дэсант — ёсць дэсант. Многія мараць звязаць сваю службу іменна з гэтым родам войск. Сяргей Яўгенавіч, што робіце вы, каб паветрана-дэсантныя войскі і ў далейшым асацыіраваліся з мужнасцю, смеласцю і ўменнем пераадольваць усе перашкоды на сваім шляху?

— Па-першае, мы захоўваем даўнія традыцыі дывізіі, якія грунтаваліся на брацкіх і таварыскіх адносінах.

Пералічваць усё не мае сэнсу. Праз год 103-я Віцебская гвардзейская паветрана-дэсантная дывізія адзначыць свой паўстагадовы юбілей. «Стаж» немалы. І дата круглая і знамянальная. У адных — гэта залатое вяселле, у другіх — перадпенсійны ўзрост. У дывізіі ж, напэўна, гэта будзе залаты перыяд, калі не прыйдзецца кожны месяц браць шапку ў ахапку і ляцець невядома куды, а ў спакойнай абстаноўцы вырашаць усе свае праблемы, якіх за 50 гадоў назбіралася ох як многа.

Уладзімір ЗДАНОВІЧ.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ

«БІ-БІ-СІ»

● **Брытанскі ўрад указаў, што ў выпадку прыняцця рашэння аб стварэнні міжнародных сіл для абароны канвояў гуманітарнай дапамогі ў Боснію і Герцагавіну, Вялікабрытанія гатова прадаставіць свае ваенныя фарміраванні. Некалькі еўрапейскіх краін ужо далі згоду на ўдзел у стварэнні міжнародных сіл, аднак прэзідэнт ЗША Джордж Буш заявіў у нядзелю, што ён не хацеў бы бачыць удзелу ў акцыі амерыканскіх наземных войск.**

● З Румыніі паступаюць новыя паведамленні аб тым, што санкцыі ААН, накіраваныя супраць Сербіі, парушаюцца грузавымі суднамі, што праходзяць па Дунаю. Судны, што плаваюць пад сцягамі СНД, перавозяць вугаль і метал у Сербію штодзённа. Румынскія партовыя ўлады заяўляюць, што яны не маюць права затрымліваць судны, што не заходзяць у іхнія парты. У праграме, перададзенай па нямецкаму тэлебачанню, сцвярджаецца, што Грэцыя і рэспубліка Македонія таксама парушаюць санкцыі супраць Сербіі, пастаўляючы ёй нафту і бензін.

● **Грузінскія і абхазскія прадстаўнікі ўжо тры дні вядуць перамовы, накіраваныя на спыненне баявых дзеянняў паміж урадавымі войскамі і сепаратыстамі ў Абхазіі. Нягледзячы на дамоўленасць аб спыненні агню, сутыкненні паміж імі працягваюцца. Каля 20 чалавек забіты пасля таго, як Грузія заявіла аб тым, што накіроўвае ў рэгіён свае войскі на пошукі свайго міністра ўнутраных спраў, які быў вызвалены яшчэ ў пятніцу. Расія аб'явіла, што накіроўвае ў**

Абхазію дэсантныя войскі для абароны мірнага насельніцтва і ваенных баз. Як паведамляюць інфармацыйныя агенцтвы, расійскія дэсантнікі высадзіліся непадалёку ад Сухумі.

● Міністр замежных спраў Ізраіля Перэс прыбывае ў Маскву. Мэта ягонага візіту — абмеркаваць ход блізкаўсходніх мірных перамоў, якія павінны аднавіцца ў Вашынгтоне 24 жніўня. Чакаецца таксама, што Расія і Ізраіль падпішуць двухбаковае пагадненне па пытаннях гандлю, турызму і культуры.

● **Міністр замежных спраў часовага ўрада Самалі Мухамед Алі Хамед вітаў зробленую ААН спробу паскорыць дастаўку гуманітарнай дапамогі ў краіну, дзе, як паведамляюць, паўтара мільёна чалавек пакутуюць ад голаду. Алі Хамед прызнаў, што часовы ўрад ужо не ў стане кантраляваць сітуацыю ў краіне.**

● Мяркуючы па ўсяму, кааліцыйны ўрад, сфарміраваны групоўкамі маджахедаў у Афганістане пасля таго, як яны захапілі ў красавіку ўладу ў камуністаў, знаходзіцца на мяжы поўнага краху. Гэты крызіс узнік у выніку жорсткіх баёў паміж варажуючымі групоўкамі, у ходзе якіх сотні людзей забіты. Лідэр фундаменталісцкага руху Хетмац'яр, чые падраздзяленні атакавалі Кабул на працягу апошніх некалькіх дзён, страціў сваё месца ва ўрадавым савеце. Выгнаны з савета і адзін з яго прыхільнікаў — Фарыд, прызначаны раней прэм'ер-міністрам. Хетмац'яр заявіў, што ён будзе працягваць атакі сталіцы Афганістана да таго часу, пакуль варажуючыя групоўкі не будуць раззброены і аб'яўлены па-за законам. Каля тысячы кабульцаў загінулі ўжо ў выніку абстрэлаў горада, некалькі тысяч — паранена.

«ГОЛАС АМЕРЫКІ»

● **Урад Бразіліі размарозіў усе рахункі ў банках краіны. Яны былі замарожаны два гады назад у рамках жорсткай барацьбы з інфляцыяй. Урад выканаў сваё абяцанне, размарозіўшы рахункі з налічэннем працэнтаў.**

● Група інспектараў ААН мае намер правесці агляд важнага аб'екта ў Іраку, што можа прывесці да канфрантацыі паміж уладамі ЗША і Ірака.

● **У панядзелак у Злучаныя Штаты прыбыў кароль Іарданіі Хусейн. Ён пройдзе ў ЗША медыцынскі агляд, хоць, на думку ўрачоў, стан здароўя 56-гадовага караля добры.**

● У Х'юстане, штат Тэхас, пачаўся з'езд рэспубліканскай партыі ЗША. У ходзе з'езда прэзідэнт Буш і віцэ-прэзідэнт Куэйл будуць вылучаны на лістападаўскія выбары афіцыйнымі прэтэндэнтамі на свае цяперашнія пасты на новы тэрмін. На з'ездзе прысутнічаюць палітычныя дзеячы з Расіі, Украіны, Казахстана, Літвы, Латвіі, Эстоніі, Венгрыі, Чэха-Славакіі, Польшчы, Румыніі, Балгарыі.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ

У АМЕРЫКУ ПА ВОПЫТ

У рамках ажыццяўлення праграмы тэхнічнай дапамогі ЗША дзяржавам СНД і па запрашэнню прэзідэнта Дж. Буша вывучаць вопыт работы выканаўчай улады ў Злучаных Штатах за акіян 6 верасня адправіцца саветнік Старшыні Вярхоўнага Савета Беларусі Іван Сцяпура.

На працягу трох тыдняў ён будзе знаёміцца з прынцыпамі і практыкай кіравання ў ЗША. Як стала вядома «Інтэрфаксу», праграма знаходжання будзе ўключаць абучэнне ў Белым доме, кангрэсе, штаб-кватэрах некаторых палітычных партый Злучаных Штатаў, а таксама на буйных прамысловых прадпрыемствах. Саветнік пабывае ў штаце Мічыган, дзе яму раскажуць аб існуючай у ЗША сістэме мясцовага кіравання.

Усе расходы, звязаныя са знаходжаннем саветніка кіраўніка беларускага парламента за акіянам, будуць аплачаны амерыканскім урадам.

СЛОВА «НАДОМНІК» ДАВЯДЗЕЦЦА ЗАБЫЦЬ

ПІНСК. Загадаў доўга жыць Пінскі камбінат надомнай працы, які даваў пастаянную работу і пэўны заробак сотням інвалідаў. Зараз гэтае прадпрыемства, не вытрымаўшы фінансавых цяжкасцей, пераўтворана ў вытворча-гандлёвую фірму «Прамень». Для атрымання разліку запрошаны першыя 40 інвалідаў-надомнікаў. Хутчэй за ўсё такі ж лёс чакае і астатніх.

ТУФЛІ З ІСПАНІІ— ЗА РУБЛІ

Пастаянную выстаўку - продаж іспанскага абутку толькі за рублі арганізавала ў Мінску кампанія «Ост энд ком».

— У нашым «выставачным» магазіне прадстаўлена іспанская фірма «Марка», якая з ліку ўсіх беларускіх бізнесменаў у кампаньёны выбрала менавіта нас, — гаворыць генеральны дырэктар «Ост энд ком» Васіль Астроўскі. — Цэнавыя «накруткі» на абутак у нас не перавышаюць 10 працэнтаў. Таму канчатковая цана, напрыклад, жаночых туфляў дзве-тры тысячы. Больш таго, іспанскія тавары мы рэалізуем не толькі ў розніцу, але і оптам, што намнога зніжае іх кошт.

Сваю прадукцыю на беларускім рынку праз «Ост энд ком» прадстаўляе і турэцкая фірма «Уілдзіс тэкстыль». У хуткім часе мы збіраемся адкрыць некалькі спецыяльных магазінаў, дзе можна будзе купіць тавары гэтых фірм.

Кацярына ВЫСОЦКАЯ.
(Белінфарм).

«ВЯСКОВАЯ ПАЛІТЭКАНОМІЯ» НА ПРАКТЫЦЫ

— Прыклад мужнасці і гераізму для ўсяго свету быў паказаны на гераічнай зямлі Брэсцкай крэпасці, — заявіў у час наведвання мемарыяльнага комплексу «Брэсцкая крэпасць-герой» намеснік Старшыні Пастаяннага камітэта Усекітайскага сходу народных прадстаўнікоў Сайфуддзін Айцзэцзі. — Нам вельмі прыемна, што гэты подзвіг не забыты і сёння.

Акрамя агляду легендарнай цытадэлі, кітайская дэлегацыя, якая наведала Брэстчыну 15—16 жніўня, азнаёмілася з экспанатамі археалагічнага музея «Бярэсце», з цікавасцю агледзела захаваныя астаткі старажытнага горада, закансерваваныя пад шклом. Госці пабывалі ў радзе прыгарадных гаспадарак, у тым ліку ў самым вялікім у рэспубліцы садзе «Дружба» і саўгасе «Рассвет».

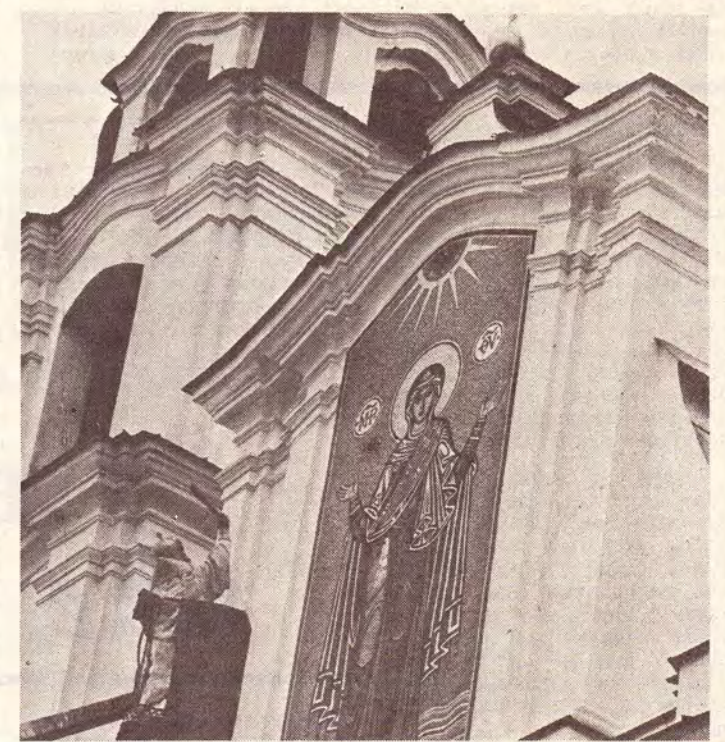
Яшчэ нядаўна сельскагаспадарчае прадпрыемства «Астрамечава» было вядома як калгас-камбінат «Памяць Ільіча». Кіраўнік гэтай сучаснай гаспадаркі Аляксей Скакун расказаў гасцям з Кітая аб тым, як вырашаюцца пытанні сацыяльна-эканамічнага развіцця. А на развітанне падарыў сваю нядаўна выдадзеную кнігу «Вясковая палітэканомія» з аўтографам. Пабывалі госці і ў Белавежскай пушчы, дзе адбылося знаёмства з гэтым унікальным куткам прыроды, яго флорай і фаўнай, тутэйшым музеем.

Дэлегацыя Пастаяннага камітэта Усекітайскага сходу народных прадстаўнікоў наведала таксама калгас «Новы быт» Мінскага раёна. Госці пабывалі на ферме, у школе, дзіцячым садзе. Але, бадай, найбольш запамінальнай стала сустрэча з сям'ёй сельскіх хлебаробаў Грыб, якія з сапраўднай нацыянальнай гасціннасцю і добразычлівасцю сустрэлі членаў дэлегацыі.

У той жа дзень адбыўся абмен думкамі дэлегацыі з кіраўніцтвам Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі і актывістамі таварыства «Беларусь—КНР».

Белінфарм.

НЯХАЙ ДАПАМОЖА НАМ ДЗЕВА МАРЫЯ

На фасадзе Мінскага кафедральнага сабора, пад самымі купаламі, 17 жніўня паявілася ікона Прасвятой дзевы Марыі Маці Божай. Для асвячэння яе ў сабор прыбыў мітрапаліт Мінскі і Слуцкі Філарэт, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі. Падняўшыся да іконы пры дапамозе пад'ёмнай платформы, ён акрапіў яе святой вадой. Пасля гэтага мітрапаліт звярнуўся да веруючых, якія прысутнічалі на цырымоніі асвячэння, і, у прыватнасці, сказаў, што ікона Маці Божай прадвяшчае нараджэнне Хрыста і што цяпер прыхаджане заўсёды будуць сагрэтыя матчынай цеплынёй дзевы Марыі. У завяршэнне цырымоніі адбылося ўручэнне архірэйскіх свяшчэнных грамат групе майстроў-эзографаў, якую ўзначальвае мінскі мастак Яўген Ключароў. Патрыяршы Экзарх выказаў самую глыбокую падзяку гэтым людзям за іх добрасумленную працу над іконай і выказаў надзею на тое, што майстрамі будзе створана яшчэ шмат шэдэўраў рэлігійнага жывапісу.

НА ЗДЫМКУ: мітрапаліт Мінскі і Слуцкі Філарэт, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі асвячае ікону.

Аляксандр ЛІМАНОЎСКІ.
(Белінфарм).

ВЫ ПРАСІЛІ РАСКАЗАЦЬ

Ала ДУДАЕВА: «Я не раўную Дукі!»

Кожны мужчына, які мае хоць самы малы вопыт сямейнага жыцця, ведае, як шмат значыць для яго дом. Ён можа пазбавіць яго сілы, часу і здароўя, а можа стаць крыніцай энергіі і натхнення. Вельмі многае залежыць і ад жонкі. Чым больш значная асоба, тым большую цікавасць выклікае і яго жонка.

Вось чаму чытачы «Звязды» заўважылі добрае пачынанне газеты: знаёмствы з жонкамі вядомых у краінах СНД і свету дзяржаўных дзеячаў. Сёння — сустрэча з жонкай Джахара Дудаева, які хоць і з'яўляецца сімвалам рэвалюцыі пад ісламскім сцягам, але жанаты на хрысціянцы.

З Алай Дудаевай (44), усмешлівай жанчынай сярэдняга росту, з мяккім голасам, мы сустрэліся ў доме брата прэзідэнта (сям'я прэзідэнта да гэтага часу жыве ў родных).

— Як аднесліся бацькі да вашага шлюбу?

— Мае бацькі ў некаторым сэнсе касмапаліты. Афіцэрская сям'я, якой прыйшлося жыць у розных рэспубліках, сярод розных народаў... Таму мае бацькі аднесліся да майго знаёмства цалкам станоўча. Тым больш што Дукі (памяншальнае хатняе імя Джахара) здолеў ім спадабацца.

— Некалькі больш падрабязней пра вашу першую сустрэчу.

— Гэта адбылося на святочным вечары ў Доме афіцэраў. Я тады была студэнткай II курса Смаленскага педінстытута. Дукі ўжо закончыў Тамбоўскую лётную школу ў гарадку Шашкоўка Калужскай вобласці. Я яго адразу заўважыла, ён адрозніваўся ад іншых. Мне ён нагадваў лермантаўскага Пячорына. Пазней я даведалася, што Лермантаў — любімы паэт Дукі, ён ведае на памяць шмат яго вершаў. Самаўпэўненасць і галантнасць Дукі спадабаліся і маім сяброўкам, і маім бацькам. Тры гады мы сустракаліся, на апошнім курсе пажаніліся.

— Калі вы ўбачылі радзіму мужа? Як прынялі вас у Грозным?

— Пра мараль і звычаі чэчэнцаў я амаль нічога не ведала. На падставе прачытанага ўзнікла ўяўленне аб іх як аб рамантычным, свабодалюбівым і цярплівым народзе. Муж шмат расказваў аб высылках, аб радзіме. Свайго першынца мы назвалі Аўлурам — гэта імя аднаго з самых паважаных продкаў — роданачальнікаў роду Дукі. Пасля трох гадоў сумеснага жыцця мы ўтраіх паехалі ў Грозны. Я добра памятаю гэты дзень: мяне пасадзілі ў двары, на галаве капялюш (я не ведала, што трэба насіць хустку), родныя праходзяць міма, а я не ўстаю, як прадпісвае звычай. Пасля некалькіх дзён згулялі чэчэнскае вяселле. Наша сям'я нараджалася няпроста. У Дукі былі высвятленні адносін з дамашнімі і да нашай паездкі ў Грозны, і пазней. Мне пра гэта нічога не гаварылі — я магла толькі здагадвацца.

— Як часта вы бывалі ў Грозным?

— Кожны год. Родныя Дукі навучалі мяне чэчэнскаму этыкету, чэчэнскай мове. Я амаль усё разумею. Старэйшы сын гаворыць па-чэчэнску свабодна, а Дана (18) і Дэгі (8) яшчэ дрэнна.

— Вакол вядомай асобы ўзнікаюць легенды, распаўсюджваюцца чуткі, плёткі. Не стаў выключэннем і Джахар Дудаеў. Я чуў, што ён за кароткі час ужо два разы «жаніўся» — спачатку на чэчэнцы, потым на інгушцы. Як вы рэагуеце на плёткі? Вы раўнуеце?

— О, я ведаю куды больш за вас. Той нявестай у яго была 16-гадовая дачка мулы, то рэвалюцыянера, то яшчэ нехта. Мне смешна, а Дукі толькі хмурыцца ў адказ на падобныя жарты. Я не раўную, бо бачу, што ў прэзідэнта няма часу на такія справы. У яго ні на што няма часу, не тое што на «жаніцьбы».

— Самая яркая падзея ў вашым жыцці?

— Нараджэнне дзяцей і прысяга прэзідэнта. Не таму, што Дукі стаў прэзідэнтам, а таму, што гэта быў дзень свабоды, аб якой мы ўсе забыліся.

— Ваша прафесія?

— Я мастак, закончыла адпаведны факультэт і працавала афарміцелем. У апошнія гады ў маёй творчасці адбыўся як бы новы ўздым, атрымліваюцца добрыя карціны. У Тарту ў мяне была персанальная выстаўка, былі прапановы аб зарубежных выстаўках.

— У Грозным выстаўкі не было?

— У 1990 годзе экспанаваліся дзве карціны на тэму высылкі. Адразу персанальнай выстаўкі я не хачу. Трэба перш стаць вядомай у чым-небудзь іншым, інакш скажуць: хваляць таму, што жонка прэзідэнта.

— Ваша кола зносін у Грозным?

— Родныя. Я ў асноўным сяджу дома. У нас бывае шмат людзей: замежныя журналісты, маскоўскія карэспандэнты, проста госці.

— Якія даходы сям'і?

— Пакуль што ніякіх. Мы жывём на ўтрыманні родных. Прэзідэнт не атрымаў яшчэ ні рубля.

— Ці знаёма вам нястача? Пустыя магазіны, рыначныя цэны — ведаеце ж?

— Натуральна, я ж хаджу ў магазіны і на рынак. Не кожная сям'я можа дазволіць сабе масла па 150 рублёў. Кожны дзень у Грозным прызямляецца некалькі самалётаў з замежнай гуманітарнай дапамогай, але да простых смертных яна не даходзіць. Ёсць яшчэ шмат несумленных людзей. Яны і перашкаджаюць зменам. Але адсутнасці прадуктаў у нас ніколі не было. Цяжкасці, вядома, былі. Калі мы купілі машыну, з'явіліся даўгі. Прыходзілася эканоміць. Я старалася менш рыхтаваць мясных страў, а больш — мучных: піражкі з капустай, бульбай, яблыкамі.

— Вашы любімыя духі?

— «Дыялог». Ёсць яшчэ французскія — падарунак, але я не магу перакласці іх назву.

— Што вы як руская адчуваеце, калі прэзідэнт абвінавачвае Маскву ў правакацыях?

— Я разумею, што рускія — розныя. Калі Ельцын у 1991 годзе ў час трагічных падзей выехаў у Балтыю і абвінаваціў у тым, што адбылося, Цэнтр, ён павёў сябе як дэмакрат. А ў адносінах Чэчні пазіцыя іншая: чэчэнская рэвалюцыя выявіла шмат маскоўскіх псеўдадэмакратаў.

— Калі б Дана выйшла замуж за рускага, якая была б рэакцыя бацькоў?

— Тут зусім дастаткова было б рэакцыі яе бацькі...

— Ёсць выказванне: рэвалюцыя паглынае сваіх дзяцей. Вы не баіцеся за свайго мужа? Ва ўрада ёсць сур'ёзныя апаненты. Часта здраджваюць тыя, хто спачатку ішоў разам. Эканамічная сітуацыя пагаршаецца: многія месяцы людзі не атрымліваюць зарплаты, пенсій, стыпендый. У продажы няма цукру... Як вы лічыце, ёсць што-небудзь, за што, напрыклад, жанчыны рэспублікі маглі б быць удзячныя прэзідэнту?

— Хоць бы за танны хлеб. На гэтым настаяў менавіта ён. Тут жа сем'і мнагадзетныя, і рост цэнаў на хлеб быў бы для многіх вельмі балючы. Ці ведаеце вы, якія страты церпіць рэспубліка з-за таннага хлеба? 2.320 мільёнаў рублёў у год. Калі б мы засталіся ў саставе Расіі, цэны былі у 2—3 разы вышэйшыя. Так што засмучацца няма прычын. Страшна, што ў спадчыну ад ранейшай сістэмы засталіся рабаўніцтва і хабар. Я часта сустракаюся з замежнымі журналістамі, і з дому атрымліваю аб'ектыўную інфармацыю: становішча ў Чэчні намнога лепшае, чым у іншых былых саюзных рэспубліках. Скаргі на пагаршэнне жыцця — гэта метад рэакцыйных сіл. Ці дастаткова плакаць, будучы свабоднымі? Плакаць, сустракаючы на шляху зменаў непазбежныя часовыя цяжкасці? Пэўна, па-сапраўднаму ацаніць дасягнутае намі змогуць нашчадкі. Хапіла б толькі ў цяперашняга пакалення мудрасці і мужнасці ўсвядоміць сваю адказнасць перад рэвалюцыяй.

Што датычыцца рэвалюцыі, якая паглынае сваіх дзяцей... Гэта нікчэмная цана за свабоду. Дзеля гэтага я з радасцю аддала б і сваё жыццё. Хоць, як кожная жонка, вельмі непакоюся за свайго мужа і за ўсіх, хто рызыкуе разам з ім. Бо толькі мы ведаем, як дорага яму гэта ўсё даецца. Колькі бяссонных начэй і трывог. І на якой мяжы яны яшчэ ўтрымліваюцца, а некаторыя ж вельмі хворыя... А ўдзень зноў — пастаянны людскі паток. І так з дня ў дзень без адпачынку. Здаецца, што беды, якія накапіліся за ўсе гады існавання рэспублікі, вырваліся наверх, і гэтаму няма канца. Але Дукі ішоў у гэтым напрамку ўсё жыццё.

— Чыёй жонкай быць цяжэй—лётчыка, генерала ці прэзідэнта?

— Аднолькава цяжка быць жонкай і лётчыка, і генерала, і прэзідэнта. Амаль усё жыццё было выпрабаваннем, якое працягваецца і зараз.

— Самы дарагі для вас падарунак мужа?

— Першыя кветкі, якія ён мне падараваў. Яны яшчэ доўга-доўга стаялі завялымі — шкада было іх выкідваць.

Тыну НООРЫТС.
(«Посцімеэс», Тарту).

Чытаючы «Споведзь» Сяргея Грахоўскага

СВЯТЫХ ПАКУТНІКАЎ ІМЁНЫ

«ЯПАСЦІЎ перад споведдзю дваццаць гадоў, каб прычасціцца глытком свабоды. І вось дачакаўся яе ў пару сваёй позняй восені. Кароткая вясна маіх няспраўджаных летуценняў прамільгнула даўно і незваротна. На чатырнаццаць лета лютая навала пагнала мяне ад дому па прыбітых слязьмі пакутніцкіх дарогах дзяліць горкі лёс з мільёнамі нявольнікаў, пазначаных страшным таўром 58...

Я бачыў усё і ўсё перажыў. Лёс злітаваўся і наканаваў мне жывым выйсці з пекла і стаць сведкам на Судзе Гісторыі...»

Так пачынаецца кніга Сяргея Грахоўскага «Споведзь» (Мінск, «Мастацкая літаратура», 1990 г.), якая прадстаўлена сёлета на атрыманне Дзяржаўнай прэміі імя Якуба Коласа. Кніга, на якую не можа не адгукнуцца сэрца і памяць усіх, хто прачытае яе.

Але не пра свой шлях на Галгофу спачатку расказаў С. Грахоўскі, а пра пакутніцкі лёс сваіх сяброў, таленавітых беларускіх пісьменнікаў, якія разам з ім ішлі па сталінскіх этапах, працавалі да нечалавечай знямогі на лесапавале, гінулі жахлівай смерцю. Пякуча-праўдзівая аповесць «Два лёсы — дзве трагедыі» пра братоў Шашалевічаў вярнула з небыцця светлы воблік празаіка Андрэя Мрыя, аўтара «Запісак Самсона Самасуя», раскрыла высокаадораную натуру драматурга Васіля Шашалевіча, які да арышту паспеў напісаць п'есы: «Апраметная», «Змрок», «Воўчыя вочы», «Рой», «Сімфонія гневу».

У аповесцях «Зона маўчання», «Такія сінія снягі», шматлікіх вершах, якія ўвайшлі ў кнігу «Споведзь», С. Грахоўскі таксама больш гаворыць не пра сябе, а пра сваіх таварышаў па няшчасцю — тых, што ішлі з ім па этапах ад самага Мінска, і пра тых, з кім знаёміўся ў лагеры, куды эшалон за эшалонам прыбывалі ні ў чым не вінаватыя «ворагі народа». Словам, той цвет самых розных нацый, узростаў і прафесій, які больш за ўсё вынішчаўся ў гады сталіншчыны. І ў адрозненне ад нас, пра гэта ведаў увесь свет.

З неаслабнай увагай чытаюцца тыя старонкі «Споведзі», дзе сустракаешся з вядомымі беларускімі пісьменнікамі. Цяжка перажываеш заўчасную смерць многіх з іх ад непасільнай рабскай працы, голаду і холаду. Гэта невялікія самастойныя апавяданні, якія вылучаюцца з агульнай тканіны твора і прыкоўваюць увагу тым, што упершыню, напрыклад, даведваешся пра лагерныя пакуты і смерць паэта Сяргея Дарожнага, таленавітага журналіста, які да арышту ўзначальваў аддзел у «Звяздзе», Юрыя Такарчука, паэта і перакладчыка Алеся Розны, загінуўшых трагічна і страшна. Разам з аўтарам задумваешся над невырашальным пытаннем: за што, навошта, каму спатрэбілася знішчаць лепшых, таленавіцейшых сыноў нашага народа?

Быццам услухоўваешся ў размову тых беларускіх пісьменнікаў, якіх мінавала «вышка», і якіх сагналі ў адну перасыльную камеру турмы. «Апынуліся на адных нарах Сымон Баранавых і Барыс Мікуліч, Янка Скрыган і Міхась Багун, Уладзімір Хадыка і Васіль Шашалевіч, Сяргей Знаёмы, Зяма Півавараў і Змітрок Астапенка, Алесь Пальчэўскі і Сымон Куніцкі, былы дырэктар Дома пісьменніка Васіль Залуцкі і начальнік галоўліта Аляксандр Якшэвіч, яўрэйскі празаік Шыман Гарэлік, ды хіба ўсіх успомніш і пералічыш?..»

Толькі потым, аддаўшы даніну павагі і любові іх памяці, звяртаецца С. Грахоўскі да ўспамінаў пра ўласны лёс. Перачытваючы «Зону маўчання», «Такія сінія снягі», нельга не адчуць іх незвычайнасці, навізны, хоць знаёмыя нам цяпер і «Архіпелаг ГУЛАГ» А. Салжаніцына, «Калымскія апавяданні» В. Шаламава, «Дзённік» Б. Мікуліча, «Лісты да жонкі з Калымы» С. Баранавых, «Мая Галгофа» Я. Бяганскай, успаміны Н. Мандэльштам і многія іншыя творы былых вязняў сталінскіх лагераў і турмаў. Нават назвы раздзелаў «Зоны маўчання» («Крок направа, крок налева...», «Абжываемся», «Туфта», «Белыя здані», «Чаму? За што? Навошта?», «Пазбаўленыя волі на плошчы Волі», «Трагічнае адступленне», «У шалмане», «Нявольнікі-артысты», «Жыццё-капейка», «Змрок», «Брыгада мерцвякоў», «Непаўналетні», «Этапы, этапы, этапы»..., «Апошні лагпункт», «Этапы з таго свету», «Трывогі і надзеі») як своеасаблівыя вяхі даюць уяўленне пра побыт зняволеных, пякельнае жыццё якіх, чалавечая годнасць, з той хвіліны, як за імі зачыняліся турэмныя вароты, ператваралася ў лагерны пыл.

Няма ніякага жадання аналізаваць «Споведзь» з боку мастацкіх вартасцей, пра іх не думаеш, іх не заўважаеш у гэтай гранічна шчырай кнізе — споведзі чалавечага сэрца, адчуваючы пастаянна балючае суперажыванне таму, пра што расказвае аўтар. Відаць, у гэтым і заключаюцца мастацкія вартасці, калі іх не заўважаеш, а гэта азначае — тут нічога не сачынена, усё, пра што апавядае аўтар, — нястрыманае патрабаванне незабыўнай памяці.

Часам узнікае ўсё ж думка — а ці трэба нам сёння ведаць бязмежна аголеную праўду пра тых, хто не вынесіў здзекаў і пакут і падпісваў «неверагодную трызню» ці яшчэ горш — займаўся самаабгаворамі. А што гэта было на самой справе так — сведчаць архівы НКУС-КДБ, да якіх, нарэшце, дапусцілі даследчыкаў. Расшукваючы рукапісы рэпрэсіраваных беларускіх пісьменнікаў (а іх было рэпрэсіравана 175 чалавек!), іх біяграфічныя звесткі, якія толькі там і можна было ўстанавіць, мне давялося пераглядзець мноства следчых і судовых тамоў, перапакутваць за кожны чалавечы лёс і страшэнную знявагу чалавечай годнасці. Цяпер стала відавочна, як мадэліраваліся так званыя нацдэмаўскія працэсы, як у цішы следчых кабінетаў сачыняліся пратаколы допытаў, а затым выбіваліся подпісы пад імі ў бязвінных ахвяр — гэта страшны, невыносна цяжкі матэрыял, гэта нейкая апраметная, дзе вынішчаліся лепшыя людзі, каб магла панаваць шэрасць. Якія гэта чалавечыя трагедыі! Мы часта гаворым, захапляемся подзвігам жонак дзекабрыстаў, не ведаючы, колькі мужнасці, кахання, вернасці, цярпення захоўвалі ў сваіх сэрцах жонкі рэпрэсіраваных беларускіх пісьменнікаў, як яны адседжвалі па 8—10 гадоў за неіснуючую віну сваіх мужоў, калі пад корань вынішчаліся іх сем'і, а яны выжывалі — гэтыя звычайныя беларускія жанчыны пісалі прашэнні аб рэабілітацыі, захоўвалі, збіралі, выдавалі іх спадчыну. А пісьменнікі ж былі ў самым росквіце сваёй маладосці, на самым пачатку творчага шляху. Якая б была ў нас літаратура, каб гэтыя таленты не былі вынішчаны! Вось менавіта гэтым пафасам і прасякнута «Споведзь» С. Грахоўскага, менавіта ён — першы ў беларускай літаратуры пачаў пісаць пра сталінскія рэпрэсіі, расказваць праўду аб тым часе. Ён першым парушыў зону маўчання, якая асабіста для яго цягнулася больш трыццаці гадоў, бо свой першы верш паэт напісаў у 1926 годзе, а першая кніга выйшла толькі ў 1958-м з сімвалічнай назвай «Дзень нараджэння». І з гэтага часу шлях С. Грахоўскага пазначаны незвычайнай творчай і грамадзянскай актыўнасцю. Шматлікія зборнікі вершаў, паэмы, лірычная проза, аповесці, апавяданні, успаміны, эсэ, артыкулы, пераклады, выступленні перад самай шырокай аўдыторыяй па радыё, тэлебачанню, перад чытачамі — гэта далёка не поўны пералік усяго, што зроблена пісьменнікам пасля перажытага. А кніга «Споведзь» (да якой неабходна далучыць і напісаныя нядаўна аповесць «З воўчым білетам», паэму «Балючая памяць», шматлікія вершы той жа тэматыкі), кніга вялікай сілы, памяць-рэквіем свайму пакаленню. І сёння, калі за вострааднёнымі, невырашальнымі праблемамі прытупляецца боль Курапатаў і амаль не відаць канкрэтных дзеянняў па ўшанаванню памяці рэпрэсіраваных беларускіх пісьменнікаў, С. Грахоўскі, адзін з іх пакутніцкай кагорты, робіць усё магчымае, каб яны не былі забыты. «Споведзь» — гэта падмурак будучаму помніку заўчасна і бязвінна загубленым талентам. Звернутая да сумлення і душы народа, нацыі, асобнага чалавека, яна з'яўляецца своеасаблівым папярэджаннем, каб падобнае не паўтаралася зноў. Такія кнігі павінны адзначацца Дзяржавай, бо чытачы даўно прызналі і адзначылі яе сваёй увагай — здабыць «Споведзь» на паліцах магазінаў і ў бібліятэках цяжка.

Лідзія САВІК.

ФОТАІНФАРМАЦЫЯ

«МІНО» ДАПАМОЖА АБУЦЦА...

Выпуск зручных, прыгожых, з натуральнай скуры красовак наладзіла вытворча-камерцыйная фірма «МІНО», у ліку заснавальнікаў якой — Мінскі вопытна-механічны завод «Бытсаюза», інстытут «Белбытпраект», «Белсаюз» і іншыя арганізацыі. Цана навінкі параўнальна невысокая — каля тысячы рублёў. Першая партыя вырабаў — 10 тысяч пар — не заляжалася на гандлёвых прылаўках. Усяго ж фірма «МІНО» прапануе давесці выпуск красовак да 160 тысяч пар у год.

На здымку: кантралёр-упакоўшчык **Аляксандра МАРУКОВІЧ** рыхтуе да адпраўкі чарговую партыю прадукцыі.

Фота **Валерыя АЛЯШКЕВІЧА.** (Белінфарм).

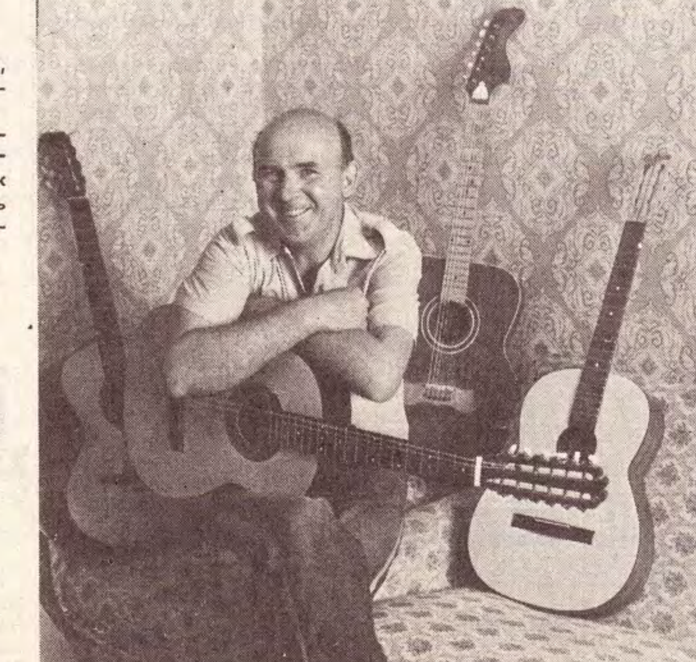
1812-ы ГОД НЕ ЗАБЫТЫ

Ваенна-патрыятычны музей пабудаваны ў Кобрыне. Да афіцыяльнага яго адкрыцця далёка, але некаторыя выставачныя залы ўжо дзейнічаюць. У іх арганізавана экспазіцыя, прымеркаваная да 180-годдзя перамогі пад Кобрынам рускіх войск у Айчыннай вайне 1812 года над арміяй Напалеона. На выстаўцы прадстаўлены зброя і амуніцыя той далёкай пары, партрэты палкаводцаў, выкананыя мясцовымі мастакамі.

На здымку: галоўны хавальнік фондаў музея **Алена БАБЕНКА** і малодшы супрацоўнік **Святлана ЗЯЛЬКО** аказваюць дапамогу ў падрыхтоўцы выстаўкі.

Фота **Эдуарда КАБЯКА.** (Белінфарм).

«ВАЗЬМІ ГІТАРУ»...

Аб добрай канцэртнай гітары Аляксандр Лосеў марыў яшчэ калі быў студэнтам Гомельскага музычнага вучылішча імя Ф. Сакалоўскага. Нарэшце вырашыў вырабіць інструмент сваімі рукамі. Спроба аказалася ўдалай. З таго часу вось ужо многія гады Аляксандр Лосеў не толькі выкладае музыку ў гомельскай сярэдняй школе № 43, але і майструе гітары. Ён ужо спасціг тонкасці гэтага складанага майстэрства: інструменты Лосева адрознівае высокі клас выканання.

На здымку: выкладчык музыкі **Аляксандр ЛОСЕЎ** з уласнымі творамі.

Фота **Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА.** (Белінфарм).

ДАЛІКАТНАЯ ТЭМА

З вышыні палёту над гняздом зязюлі

Дом псіханеўралагічна хворых у вёсцы Куль размешчаны на тэрыторыі былой сядзібы пана Радзевіча, які быў у свой час царскім суддзёй і атрымаў гэты маёнтак ад найсвятлейшай асобы за сумленную службу.

Пасля вайны тут быў дзетдом.

ПАСЛЯВАЕННЫ ДЗЕТДОМ З'ЕХАЎ. А ў былой панскай сядзібе быў размешчаны і агароджаны высокім плотам дом-інтэрнат для псіханеўралагічна хворых. Зразумела, размясціліся хворыя не ў панскіх пакоях (іх на той час ужо не было), а ў памяшканні былой смалярні, у падсобках, дзе жылі радзевічаўскія парабкі і захоўваўся гаспадарчы інвентар. Кажуць яшчэ, што ў адным з сённяшніх «бальнічных карпусоў» раней быў сельсавет.

І вось я за гэтым драўляным плотам, які аддзяляе хворых ад астатняга свету, ізалюе ад нас з вамі, ад грамадства. Той, хто бываў некалі ў мінскіх Навінках, хай не лічыць сябе падрыхтаваным да такога відовішча. Параўнання быць не можа. Навінкі — гэта ўсё-такі бальніца, дзе хай і не вылечаць, затое абароняць і дадуць часовы душэўны спакой. Тут, у Кулі, знаходзяцца ўжо безнадзейна хворыя. Яны адсылаюцца сюды з мінскай лячэбніцы, з дзіцячых дамоў-інтэрнатаў падобнага тыпу не для лячэння. Тут яны проста дажываюць свой век, сюды зрэдку, не часцей, чым на могілкі, прыязджаюць наведвальнікі...

А каб хоць нечым кампенсаваць грамадству сваю непатрэбнасць і непрыбытковасць, і тыя 26 рублёў 80 капеек, што з'ядаюць яны ў дзень, збіваюць пацыенты гэтай установы паштовыя скрыні і вяжуць венікі (у гэтым годзе ўжо навязалі на 60 тысяч рублёў). Працуюць і ў сваёй дапаможнай гаспадарцы (35 галоў буйной рагатай жывёлы, 250 свіней, 59 гектараў зямлі, дзе вырошчваецца бульба і агароднiна, 25 гектараў сенажаці для жывёлы, сад). Агароднінай, бульбай, малаком і мясам дом-інтэрнат амаль цалкам забяспечвае сябе.

Старыя людзі, якія працавалі ўсё сваё жыццё, і зараз цягнуцца да працы. Канешне, працуюць яны пад наглядам даяркі ці інструктара і атрымліваюць задавальненне. Асабліва ад уборкі сена і бульбы. Але на дапаможнай гаспадарцы і ў цэху, дзе збіваюцца скрыні, працуе толькі каля 40 чалавек з 281. Астатнія не маюць і паняцця аб разумнай працы.

Асаблівасць большасці псіханеўралагічных захворванняў у тым, што вылечыць іх практычна немагчыма (я не маю на ўвазе нервовыя расстройствы і дэпрэсіі). І калі ў маладым узросце арганізм яшчэ можа пасля пэўнага лячэння на некаторы час прыйсці да нармальнага стану і чалавек вяртаецца ў сям'ю, на працу, то з гадамі хвароба ўзмацняецца і асоба дэградзіруе. Дапамагчы ёй ужо не можа ніхто і нішто. Таму кантынгент, які знаходзіцца за плотам, пераважна старога ўзросту. Але ёсць і іншая катэгорыя: на навуковай мове — гэта ідыёты. Дзеці, якія нарадзіліся псіхічна хворымі, здаровымі ніколі не будуць. Бацькі адракаюцца ад іх адразу. І калі яны дажылі да 21 года (а па навуковых назіраннях прыкладна гэты ўзрост лічыцца для іх максімальнай жыццёвай мяжой), то іх з дзіцячых дамоў-інтэрнатаў адпраўляюць у гэты, у Кулі.

Многае цікавіла мяне ў час размовы з дырэктарам інтэрната Іванам Паўлавічам Прусевічам. Напрыклад, мне заўсёды здавалася, што душэўны стан чалавека найбольш падвяргаецца небяспецы ў атмасферы гарадской мітусні і нервовасці, асабліва сярод работнікаў разумовай працы. У гэтым жа доме знаходзяцца, у асноўным, тыя, хто жыў і працаваў у сельскай мясцовасці ці ў раёне.

Якая тут прычына? Высветлілася — алкагалізм. Работнікі фізічнай працы, калгаснікі губляюць душэўнае здароўе на глебе алкагалізму, становяцца эпілепсікамі. Па той жа прычыне трапляюць сюды і іх дзеці. Дзеці алкаголікаў, народжаныя эпілепсікамі. Ёсць і іншыя гісторыі захворванняў: салдаты, што падчас службы мелі справу з радыяцыяй, шахцёры з салігорскіх руднікоў, дзе таксама дастаткова высокая радыеактыўнасць.

За 14 гадоў, якія працуе тут дырэктар, у народную гаспадарку, а гэта значыць да свядомай працы, вярнуліся толькі два чалавекі. А чарга родных у аблсабесе на размяшчэнне хворых сваякоў у доме-інтэрнаце не змяншаецца. Людзі чакаюць па два, тры гады. Чакаюць нармальнага жыцця, бо жыць з такім хворым у адной кватэры немагчыма.

Ды і ў самім доме-інтэрнаце з персаналам адвечная праблема. Замест неабходных 165, зараз у ім працуюць 108. Патрэбны і бухгалтар, і сантэхнікі, і інжынеры. Але дзе іх узяць? Калі на шмат разоў друкаваныя аб'явы з запрашэннем на працу і абяцаннем кватэры ніхто не адгукнуўся. Па-першае, няма, ды і не хутка яшчэ будзе абяцаная кватэра. А па-другое, мізэрны для такіх умоў аклад. Санітаркі атрымліваюць 1.500 рублёў у месяц. Але яны ўжо звыкліся, і тое, што спачатку палохала, зараз ужо не здаецца такім жудасным. Яны ведаюць звычкі і характары хворых, ведаюць, ад каго чаго можна чакаць. Не паехалі сюды і чарнобыльскія перасяленцы, якімі планавалася даўкамплектаваць штат. Праца непрыемная, ды і небяспечная, што і казаць. Увесь сённяшні абслуговы персанал жыве ў 15 навакольных пунктах. І цяперашні дырэктар дома І. Прусевіч ужо, на уласную думку, тры гады павінен быць на пенсіі. Але працуе. Таму што новага гаспадара для гэтай спецыфічнай установы хутка знайсці не атрымліваецца.

А хворыя былі тут побач, за вокнамі. Хтосьці жвава крочыў, раптам насцярожана прыпыняючыся, хтосьці сядзеў у адзіноце, хістаючыся, як ад моцнага болю, і моўчкі, утаропіўшыся ў адну кропку, пазіраў перад сабою. На лавачцы весялілася кампанія з дзвюх асоб мужчынскага і адной жаночага полу. Яны ажыўлена тузалі адзін аднаго. Мабыць, гулялі ў нейкую, ім адным зразумелую, гульню. Усе хворыя мелі на сабе непрыглядную вопратку: паліняльныя халаты, штаны і курткі накшталт спяцовак. Але якая тут можа быць прыгляднасць, калі адзенне гэтае закупляецца 1—2 разы ў год на грошы, што выдзяляюцца з дзяржаўнага бюджэту. Сёлета на ўтрыманне дома-інтэрната выдзелена 2,5 млн. рублёў. Хворыя ў гэтай адзежыне і па плоце лазяць, і ў брудзе корпаюцца. І ўсё яшчэ не так страшна. Бо калі знаходзішся на двары, то можна вельмі пастарацца і паверыць, што гэта дом-інтэрнат для псіханеўралагічных хворых. А вось калі зойдзеш у бальнічныя карпусы, дзе хворыя жывуць натоўпамі па 12—14 чалавек, то ўжо забываеш, дзе знаходзішся. Карпусы, акрамя аднаго, ніхто спецыяльна для хворых не будаваў. Гэта звычайныя сялянскія хаты, з якіх ужо сыплецца парахня і на якіх правальваецца дах. А ўнутры казарменнымі радамі стаяць жалезныя ложкі, акуратна прыбраныя старэннымі санітаркамі. Сцэны абклееныя шпалерамі, а дзе цыратай (так зручней). У бальнічных пакоях жудасная вільготнасць і пах, якія нармальны чалавек не вытрымае. Скучанасць і цеснага правакуюць бойкі сярод хворых. Зусім нядаўна такая сутычка скончылася вельмі сумна. Адзін перацягнуў другога ботам па галаве. Іх паспелі разняць, выклікалі «хуткую дапамогу». Але пры аглядзе пацярпеўшы памёр. Я ведаю, што ніхто па смерці вар'ята не будзе залівацца слязьмі. Але ж мы з вамі, здаецца, не вар'яты, нас прырода не пакрыўдзіла ні розумам, ні сумленнем...

Усе гэтыя думкі апанавалі мяне толькі тады, калі вярнуліся мы ў кабінет галоўнага ўрача.

Гэтых людзей прымусілі прыняць нечалавечыя ўмовы працы і жыцця за звычайны, належны стан рэчаў. Зрабіць гэта аказалася зусім нескладана. Прымусілі паміраць хворых у згніўшых бараках. А новыя карпусы дома-інтэрната стаяць тут, побач, і пасміхаюцца з ідыётаў з вышыні пятага паверха.

Здаць гэты пяціпавярховы корпус для хворых і два домікі для персаналу павінны былі ў лютым 1990 года. Будаваць іх пачалі яшчэ ў 1987 годзе. Але праз год будаўніцтва спынілася — замест некалі некім запланаваных 110 месц вырашылі зрабіць 480. Відаць, зразумелі, што 280 чалавек, якія былі на той час размешчаны ў старых памяшканнях, у 110 (нават і новых) месц, ніяк не ўціснеш.

Будаўніцтва аб'екта вядзецца ПМК-233, начальнікам якой з'яўляецца К. Рабцэвіч. На той час ён быў у адпачынку, і таму размаўляць мне давялося з галоўным інжынерам ПМК А. Пяцігорам. На маё пытанне, чаму будаўніцтва вядзецца так марудна, сродкі ж і будаўнічыя матэрыялы пад яго, са слоў дырэктара інтэрната, былі дадзены немалыя, грунтоўнага адказу я не атрымала. Нават спасылкі галоўнага інжынера на УКБ і на аддзел сацыяльнага забеспячэння былі нейкімі блытанымі і без канкрэтных прэтэнзій... І лічбы дырэктара з лічбамі галоўнага інжынера нешта зусім не стасаваліся. Аднаму было выдзелена ці то 15, ці то 20 мільёнаў, другому — аж 60 (невядома толькі, для чаго). Але разбірацца ў гэтай лічбавай блытаніне, прабачце, не мне...

Разумею, што цяжка будаўнікам з нявырашаным асабістым пытаннем уладкоўваць новае «зязюліна гняздо» для вар'ятаў, якія ў дадатак да ўсяго яшчэ і дапамагаюць: носяць цэглу, мяшаюць раствор. Але дапамагаюць несвядома, не таму, што жадаюць хутчэй засяліцца ў новыя карпусы, а таму, што цягнуцца да людзей і шукаюць сабе занятак. І пакуль мы размаўлялі з цяперашнім прарабам, сцягнулі яны яго торбу з абедам, таму што ім таксама хочацца хатняй ежы, ад якой яны даўно адвыклі... Яны шукаюць сабе месца ў нармальным жыцці сярод людзей, таму што яны ўсё-такі людзі... А іх нават хаваюць асобна: не на сельскіх могілках, а побач з імі, па другі бок агароджы.

Ды і чаго яны шукаюць у нашым жыцці? Бо, можа, толькі ім адным і не зразумела, што ўсе мы ўжо даўно жывём па-вар'яцку. І што астатнія ўстановы нашага грамадства амаль усе, за шчаслівым выключэннем, нічым не адрозніваюцца ад той, дзе яны вымушаны адбываць свой жыццёвы тэрмін. Што замест былых царкоўных ікон, якія потым замянілі на партрэты правадыроў, ствараем мы сабе новую ікону — зялёную доларавую паперку. І на гэтай глебе набываем новую рэлігію і новых святых, будуем новыя храмы.

Дык хто з нас большы вар'ят? Тыя, хто знаходзіцца па той бок калючага дроту, ці па гэты?

А можа, так створана наша жыццё, што ўжо немагчыма ў ім жыць нармальным чалавекам?..

Вольга УЛЕВІЧ,
Стаўбцоўскі раён.

РАДЫЁ

19 жніўня

Апошнія паведамленні: 6.00, 7.00, 10.00, 15.00, 19.45, 23.00.

7.00 — «Радыёфакт». 8.05 — «У Савеце Міністраў рэспублікі». Урадавая прэс-служба паведамляе. 8.15 — «Дзелавы веснік: эканоміка і палітыка». 9.15 — нататкі С. Грахоўскага. 10.15 — для дзяцей. М. Чарняўскі. «Каляндар прыроды». Вершы. 10.30 — А. Панцялееў. «Наша мама». Радыёспектакль. 11.20 — «Студыя «Ява». 12.00 — «Апоўдні». 13.00 — «У абедзены перапынак». 14.00 — «Старонкі класічнай музыкі». 15.15 — «З калекцыі філафаніста». 16.05 — «Музыка, толькі музыка!». 17.00 — канцэртная праграма. 18.00 — перадачы абласнога радыё. 19.00 — гуманітарна-інфармацыйны канал радыёстанцыі «Беларуская маладзёжная». 19.45 — «Дзень нашага жыцця». 20.05 — вячэрняя казка. 20.25 — літаратурна-асветніцкі канал «Мост». 23.10 — «Фан-клуб». 0.00 — «Начны канал».

НАДВОР'Е

18 жніўня

Сёння ўдзень па рэспубліцы чакаецца воблачнае з праясненнямі надвор'е. Месцамі, пераважна ў паўночна-заходніх раёнах, кароткачасовыя дажджы, навальніцы. Тэмпература паветра ў Гродна 20—22, Мінску, Брэсце—21—23, Магілёве, Віцебску — 22—24, Гомелі — 26—28 градусаў цяпла.

У наступныя двое сутак істотных ападкаў не чакаецца. Тэмпература паветра ўначы 9—14, удзень 19—24, па паўднёваму захаду ўначы 11—16, удзень 22—27 градусаў цяпла.

Л. САНКЕВІЧ,
інжынер-сіноптык.

ДЗІЦЯЧЫ МАЛЮНАК СА СКАЛЕНГА

ЖЛОБІН. Нядаўна ў горадзе ў Палацы культуры металургаў адкрылася выстаўка дзіцячага малюнка з італьянскага горада Скаленга. Гэта ўжо не першае сумеснае мерапрыемства гарадоў - пабрацімаў. Яшчэ раней мэры гарадоў дамовіліся паміж сабой аб культурных сувязях Скаленга і Жлобіна. Дамоўленасць была падмацаваная канцэртамі музычных калектываў абодвух гарадоў.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

18 жніўня

Беларускае тэлебачанне

10.25. «З усмешкай добрай». Фільм-канцэрт.
11.05. «Амерыканская трагедыя». Маст. фільм. 1-я серыя.
16.30. Навіны.
16.35. «Мумі-Троль і іншыя», «Мумі-Троль і камета», «Шлях дамоў». Мультфільмы.
17.30. «Калыска чатырох чараўніц». Тэлеспектакль па матывах п'есы У. Караткевіча.
18.00. Дак. фільм.
19.00. Абласныя навіны (Віцебск).
19.10. Літаратурная гасцёўня. Ю. Свірка. «Між вогненных чэрвеняў».
19.30. Эканамічная хваля. Аб развіцці першай на Беларусі свабоднай эканамічнай зоны. Прамая лінія. Перадача з Брэста.
20.30. «Красаўка». Кінанарыс.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. Тэлебіржа.
21.35. Маст. фільм «Жанчына французскага лейтэнанта» (Вялікабрытанія).
23.35. НІКа.
23.50. Музычнае мастацтва Украіны. Спявае саліст Кіеўскай оперы Іван Панамарэнка.

Канал «Астанкіна»

8.20. «Багатыя таксама плачуць».
9.05. Лімпапо.
9.35. «Каваль-чараўнік». Мультфільм.
9.55. «Зоркі рускага балета». Фільм 5-ы.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Непрадбачаныя візіты». Маст. фільм. 1-я серыя.
13.25. Свет грошай Адама Сміта.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.20. Спартыўныя куміры нашай маладосці. Барыс Шахлін.
14.40. «Беноні і Роза». Маст. фільм. 5-я серыя.
15.40. «Паляўнічы». Мультфільм.
15.45. Фільм—дзецям. «Зверабой». 2-я серыя.
17.00. Навіны.
17.25. «Наш сусед — Кітай».
18.10. «Багатыя таксама плачуць».
18.55. Яраслаўскі фестываль «Жанчына ў тэатры».
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. «Непрадбачаныя візіты». Маст. фільм 2-я серыя.
21.55. Максіма.
22.25. «Ялта-92». Дзень першы. У перапынку **(23.00)** — Навіны.
1.25. «Беноні і Роза». Маст. фільм. 5-я серыя.

Канал «Расія»

10.00. У свеце жывёл.
11.00. «Шкляны лабірынт». Маст. фільм.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Тэлебіржа.
15.30. Мульці-пульці. «Дорэмі», «Калі б я быў маім татам».
16.00. Студыя «Рост». «Клуб-Т».
16.30. Там-там навіны.
16.45. «Марына Цвятаева — Уладзіміру Маякоўскаму».
17.00. «Царскае Сяло Інакенція Аненскага».
17.30. Набытак рэспублікі. А. Салавей.
18.00. Парламенцкі веснік.
18.15. «Марыінскі тэатр у Метраполітэн-опера».
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. «Санта-Барбара».
20.25. «Залаты сон». Фільм С. Дзебіжава.
21.00. Акно ў Расію.
22.00. Весткі.
22.20. Музычны экзамен № 3.

19 жніўня

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. Дак. фільм.
9.30. «Амерыканская трагедыя». Маст. фільм. 2-я серыя.
10.40. Творчае аб'яднанне МЭТА. «Культура». Пытанні нацыянальнага адраджэння.
16.30. Навіны.
16.35. «Казка пра Камара Камаровіча», «Плошча кардонных гадзіннікаў», «Пра Ксюшу і камп'юшу», «Кубік». Мультфільмы.
17.30. Для школьнікаў. «ПІК» у гасцях у Ядвігі Паплаўскай.
18.00. Дак. фільмы.
19.00. Абласныя навіны (Гомель).
19.10. «Пяць зорак». Тэлегульня.
20.05. «Мае сэрца і думкі з вамі...» Да 80-годдзя пісьменніка Барыса Мікуліча.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. «Белая костка». Маст. фільм.
23.05. НІКа.
23.20. Музычнае мастацтва Украіны. Танцуе народны артыст Украіны Мікалай Прадчанка.

Канал «Астанкіна»

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.50. «Капітошка». Мультфільм.
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць».
9.50. «Казка пра храбрага зайца». Мультфільм.
10.00. Брэйн-рынг.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Непрадбачаныя візіты». Маст. фільм. 2-я серыя.
12.35. «Жыла-была птушачка», «Пра павучка, з якім ніхто не сябраваў». Мультфільмы.
13.10. Тэлемікст.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Сёння і тады.
14.55. «Беноні і Роза». Маст. фільм. 6-я серыя.
15.55. «Вецер у запас». Мультфільм.
16.10. Рок-урок.
17.00. Навіны.
17.25. «Куды ляціш, Віктар?» Мультфільм.
17.45. Студыя «Палітыка» паказвае: банкі.
18.15. «Багатыя таксама плачуць».
19.00. Тэма.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.50. «Непрадбачаныя візіты». Маст. фільм. 3-я серыя.
22.05. «Ялта-92». Дзень 2-гі.
1.05. «Беноні і Роза». Маст. фільм. 6-я серыя.

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.25. Час дзелавых людзей.
7.55. Акно ў Расію.
8.50. Вольны час. «Калекцыянер».
9.05. «Астравы разладу. Погляд з Японіі». Перадача 2-я.
9.35. «Бурда модэн» прапануе...
10.10. Экзотыка.
11.10. «Жонка пакінула». Маст. фільм.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Прадпрымальніцтва — гэта свабода.
15.15. Мульці-пульці.
15.25. «Роздум вакол конкурсу».
16.00. Хрысціянская праграма. «Нагорная пропаведзь. Блажэнныя чыстыя сэрцам».
16.30. Там-там навіны.
16.45. У гэты час праз год.
17.05. Палітаддзел.
17.45. М-трэст.
18.00. «У пошуках сябе».
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. «ЗША — СССР: вялікая гульня» (Францыя — Іспанія). Фільм 6-ы «Сонца ўзыходзіць на ўсходзе».
20.30. «Ой вы, гусі...» Маст. фільм.
22.00. Весткі.
22.20. «Выстрал «Аўроры», ці Расійскія метамарфозы».
22.25. Ордэн Арла — узнагарода Расіі.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь,
Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь,
калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52, 32-41-92, навін — 32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.
Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.098. Індэкс 63850.
Зак. № 162.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 21.00.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12